

MĪSAS LIETUVA

Nr. 10

KAVA IR MAISTO PRODUKTAI

PERSIUNTIMAS PER **20-30** DIENŲ
Sąrašai nemokamai.

ALPA
(PAGALBA EUROPAI)

Igaliotinis WILLY SANDVOSS & FILHO
Rua Formosa 409 - 6 andar - Sala 61 - Tel. 3-5364
(1 minutė nuo pasto)
Koresp. Caixa Postal 3718

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

Revista Litwana
NOSSA LITUANIA

Diretor Proprietario Responsável:
DR. JOSÉ FERREIRA CARRATO

ADRESAS:

REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA:
RUA VENDA NOVA, 116 - VILA ZELINA
SÃO PAULO

KORESPONDENCIJAI:
CAIXA POSTAL 4118 - SÃO PAULO

KAINA: BRAZILIOJE: METAMS CR. \$ 75,00

PUSEI METU CR. \$ 38,00
KITUOSE KRASTUOSE: DOL. \$ 5
ATSKIRO NR. KAINA: CR. \$ 3,00

Rua Pedro de Kapelininga, 275 - Edifício Consórcio - Sala 172 - Al. 4-7482

Siuvykla VILNIUS

SAVININKAS JUOZAS KARPAVICIUS

VYRU IR MOTERU DRABUZIAI
SPECIALUS PATARNAVIMAS
PRIEINAMOS KAINOS

AV. DUQUE DE CAXIAS, 237 - SÃO PAULO

ÓTICA FOTO CENTRAL Ltda.

AKINIAI IR FOTOGRAFINIAI APARATAI.

Negatyvų aiškinimas ir foto darbai mėgėjams

AV. SÃO JOÃO, 45 - TEL. 2-3211

VIENTELIAI ATSTOVAI
GARSIOJOVANDENS
LINDOYA

AL AUS VARYKLOS COLUMBIA S/A.

GAMINIŲ PLATINTOJAI

IRMÃOS CARRIERI

Lindoya vanduo yra senai žinomas gėrimas, kurio puikų veikimą į žmogaus sveikatą jau visi yra vienbalsiai pripažinę.
Pabandykite, įsitikinkite ir visados naudokite!

RUA DINO BUENO, 795 a 835
TELEFONES: 51-4019 e 51-2223

Caixa Postal, 3967
SÃO PAULO

Mūsų LIETUVA

DVISAVAITINIS LIETUVIŠKOS MINTIES LAIKRAŠTIS

1948 (I m.)

São Paulo (Brasil) Geguzės 8 d. (Maio)

Nr. 10

Dėl ko liejamas kraujas

Lietuvių tauta yra labai sena. 13 šimtmetėje sukūta Lietuvos valstybė pagarsėjo savo žygiais. Prieš paskutinįjį karą Lietuvos Respublika turėjo 3,5 milij. gyventojų. Per 23 nepriklausomo gyvenimo metus, lietuvių tauta būdama darbšti ir išmintingai besitvarkydama padarė milžinišką pažangą. Miestuose ir net tolimuose kaimuose pristatė gražių ir patogių mokyklų. Pradžios mokslas buvo nemokamas ir nuo 7 m. amžiaus privalomas. Kiekviename apskrities mieste ir net didesniuose valsčiuose buvo progimnazijos, gimnazijos, ir visa eilė kitų aukštesniųjų ir žemesniųjų mokyklų. Vilniaus ir Kauno universitetai kas metai išleisdavo šimtus pajėgių specialistų. Gabūs, bet neturtingi studentai buvo valstybės šelpiami ir net siunčiami į užsienius savo mokslų gilinti.

Lietuvos sportininkų vardas buvo jau žinomas plačiame pasaulyje.

Jau buvo praveisti geri vieškeliai tarp miestų, miestelių ir kaimų. Išplėstas ir patobulintas geležinkelių susisiekimo tinklas. Pro kiekvieną valsčių ir didesnius kaimus važinėdavo autobusai. Kiekviename valsčiaus miestelyje ir net didesniuose kaimuose veikė paštas ir telefonas. Laikraščiai ir laišakai tą pačią dieną pasiekdavo visus Lietuvos kampelius.

Kiekviename valsčiuje buvo medicinos gydytojai, akušerės, veterinarai, agronomai, pieninės ir kitos piliečiams reikalingos įstaigos.

Darbo žmonės buvo apdrausti ligonių ir nelaimingų atsitikimų kasose. Buvo nustatytas uždarbio minimumas už kurį buvo galima padoriai pragyventi. Visų prekių kainos buvo valdžios nustatytos ir kontroliuojamos. Dirbantieji, jų šeimos nariai ir neturtingieji buvo nemokamai gydomi.

Teisingumas ir saugumas Lietuvoje buvo prieinamas visiems be luomų skirtumo. Šiuo atžvilgiu Lietuva Europoje stovėjo 2-je vietoje.

Lietuvos pramonė jau turėjo ir pasaulyje pažįstamų didelių įmonių. «Pienocentras», «Lietúkis», «Maistas», «Parama», du dideli gumos fabrikai, ūkio mašinų fabrikas, trys dideli cukraus fabrikai,

tekstilės fabrikai: «Drobė» «Kauno audiniai», «Litekso», «Šešupė» ir kit., metalo liejyklos, plytinės ir t. t. Savos pramonės gaminių netik pakako vidaus rinkai, bet buvo eksportuojama į užsienį.

Lietuvoje buvo pravesta žemės reforma ir žemė išdalinta kariuomenės savanoriams ir bežemiams. Jiems buvo duota ir parama ūkiams sutvarkyti.

Tiesa, pirmaisiais nepriklausomo gyvenimo metais kaip ir visur, taip ir Lietuvoje teko pakelti daug sunkumų, kas pilnai turi būti suprantama atsižvelgiant į tai, kad Lietuva prisikėlė iš po svetimųjų jungo nualinta ir sugriauta. Viskas teko pradėti iš naujo, neturint jokių rezervų.

Lietuvos vyriausybės iniciatyva ir pagalba buvo nusausinta daug pelkių, kurios paverstos derlingais plotais. Kaimai kasmet puošė vis naujesniais ir patogesniais trobėsiais. Ūkininko pajėgumas sparčiai augo. Lietuvos ūkininko gaminiai pasiekė Angliją, Ameriką, Sov. Rvsiją.

1934 metų pasaulinė krizė, sukrėtusi daugelio senų kraštų ekonominį gyvenimą, Lietuvoje praėjo palyginti labai lengvai. Lietuvos litas tuo laiku įgavo beveik dvigubai didesnę vertę.

Paskutiniu laiku gerbūvis Lietuvoje buvo pasiekęs aukštą laipsnį. Žinoma, daug dar sričių buvo tvarkytinų, tačiau palyginus su kitomis senomis valstybėmis, Lietuva buvo padariusi milžinišką pažangą.

Ši Lietuvos ekonominio ir kultūrinio gerbūvio pakilimą čia priminiau, kad suprastumėme kodėl lietuvis taip ilgisi savo valstybės nepriklausomybės ir ką jis prarado jos netekdamas.

Lietuva niekam ginklu negrąsino, nesikėsino į svetimas teritorijas, o tik šventai saugojo savo krašto neutralumą. Ir vis dėlto ji buvo užpul-ta ir pavergta.

1940 m. pagal slaptą Ribentropo-Molotovo susitarimą Sovietų Rusija sulaužė nepuolimo paktą ir užėmė Lietuvą. Buvo praveisti ginklais paremti «rinkimai», kuriuose dalyvavo tik vienas komunistų partijos sąrašas. Visas Lietuvos turtas buvo įjungtas į Sov. Rusijos ūkį. Krašto fabriku

LIETUVA YRA VINIS EUROPOS KŪNĖ

*Visas taurusis pasaulis
trokšta, kad būtų atitai-
syta skriauda ir tūk-
stančiai tremtinių Sibire
galėtų grįšti tėvynėn.*

mašinos, maisto produktai, pramonės gaminiai buvo gabenami į Rusiją. Buvo panaikinta žodžio, spaudos, religinio įsitikinimo, švietimo laisvė. Darbininkai negalėjo keisti savo darboviečių. Joks amatininkas, prekybininkas ar kitos profesijos žmogus negalėjo savystoviai verstis. Visi privalėjo dirbti darbo žmogaus išnaudojimui sugalvotose «artelėse». Už neišpildymą nustatytos darbo normos arba pasitraukimą iš darbo buvo apšaukiamas «liaudies priešu» ir tarybinio ūkio sabotažininku ir nakčia suimtas ir išvežtas Sibiro link. Daugumas ūkininkų buvo išvaryti iš savo žemės ir prievarta įtraukti į kolchozus.

Darbo žmogus vidutiniai uždirbdavo apie 200-300 rublių per mėnesį, gi kostiumas kainavo 1000-1500 rublių, paprasti batukai: 200-300 rbl. sviestas: 50-70 rbl. už kg. lašiniai: 50-70 rbl., duona 15 rbl. Drabužiai buvo parduodami pagal korteles, kurios buvo prieinamos tik aukštesniems komunistų partijos nariams. Komunistai ir kariuomenė turėjo specialias tik jiems skirtas krautves.

Apie šimtas tūkstančių nekaltų žmonių su vaikais ir seniais buvo naktį išvežti į Sibirą ir Kazakstaną. Ir tai buvo tik pradžia didžiųjų deportacijų.

Vokiečiai nei kiek nenusileido bolševikams. Lietuviai buvo gaudomi ir vežami į Vokietiją darbams, universitetai uždaryti. Kankino lietuvius koncentracijos stovyklose ir degino ištisus kaimus.

Iškentėje dvi žiauriausias okupacijas 1944 m. frontui artėjant dešimtys tūkstančių lietuvių, bijodami bolševikų teroro, buvo priversti apleisti savo kraštą. Daugumas iš jų ieškojo kelių kaip greičiau patekti į vakarų demokratijų kraštus.

Karo metu patyrę abiejų okupantų skriaudas lietuviai susiorganizavo į platų pagrindinį frontą, kuris vieningai priešinosi pavergėjams.

Šis frontas tęsia savo veiklą ir dabar. Šiandien ateinačios iš Lietuvos žinios nuolat pasakoja apie ištobulintų enkavedistų vedamą žiaurų kerštą. Lietuviai deportuojami mirčiai į Sibirą, o į jų vietą atgabenami rusai kolonistai. Pašalpa iš užsienio uždrausta. Besipriešindami vis didėjančiam Lietuvos rusinimui ir terorui lietuviai vyrai ir net moterys sudarė būrius besislapstančius miškuose. Taip kaip Latvijoje, Estijoje, Čekoslovakijoje, Jugoslavijoje ir kituose pavergtuose kraštuose, taip ir Lietuvoje vedama atkakli kova.

Vardan pasaulio teisybės, Atlanto chartoje irrašytų pagrindinių žmogaus laisvių, jie kovoja dėl teisės gyventi. Jie gyvena skurdo, alkio, šalčio ir visokių nedateklių dienas. Jie kovoja su žymiai stipresniu priešu ir jau aiškiai mato, kad iš visų šalių niaukiasi debesys ir žino, kad artimiausias vėjelis papūs tuos debesis mūsų tėvynės link ir lietus nuplaus iš svetur atneštą purvą ir mūsų tėvynė liks laisva ir švari.

Ši kova, tik jau kitokiais ginklais, vyksta ir užsienyje, kur yra bent kiek lietuvių. 1948 m. sausio m. šimtas Amerikos karių motinų įteikė prašymą USA vyriausybei, kad iš Lietuvos būtų išvaryti okupantai. Šiaurės Amerikos lietuviai per savo organizacijas daug dirba Lietuvos išlaisvinimui atsiekti. Kanadoje, kur yra tik 3000 lietuvių, veikia 3 organizacijos dirbančios kenčiančios tėvynės labui. Šiandien viso pasaulio kampečiuose lietuviai įvairiais būdais prisideda prie lietuvių tautos tikslo vykdymo.

Ir mes Brazilijoje gyvenantieji lietuviai neturime likti nuošaliai šios kovos. Ir mes turime įsijungti į tą bendrą viso pasaulio lietuvių kovą ir savo nuoširdžiu darbu siekti kartu su kitais savo tėvynės prisikėlimo.

Tiesa, neperseniausiai Brazilijos lietuviai su-

VENANCIJUS ALIŠAS

Atsiskyrėlis

Ant mėlynų kalnų balta ramybė vaikšto
Ir vakaro gėles viršūnėse sodina.
Išizvelgiau tolyn į tolį begalinį -
Matau tamsioj oloj pavidalą neaiškų.

Tai jis. Žmogus. Toli kitų žmonių užaugęs.
Neskutęs niekad veido, kūno nesiplovęs,
Drabužio neturėjęs, neturėjęs lovos...
Nykioji vienuma -- vienintelis jo draugas.

Kur tėviškė? Kur namas? Niekas to nežino.
Joks takas neveda iš jo lindynės:
Aplink nėra žmogaus, šalia nėra kaimyno...

Tiktai rūstus erškėtis, angą apipynęs,
Raudonu žiedu dar šypsojosi į vidų,
Tačiau ir jo šypsnys jau prietemoj paklydo...

aukojo žymią sumą pinigų, kurie rinkėjų pasakojimu turėjo pasiekti Lietuvą, bet paaiškėjo, kad jie buvo perduoti rusų žiniai, o laikraščiuose net skaitėme padėką iš Maskvos MOPR, o organizacijos, kurioje buvo pasakyta, kad auka bus perduota tėvynės invalidams. Kas gi tie «tėvynės invalidai?». Ogi tie, kurie žudo lietuvius partizanus miškuose, kurie yra nukentėję nuo lietuvių partizanų ginklų. Ir štai tie sutepti lietuvišku krauju gaus paramą iš lietuvių rankų.

Koks skaudus likimo pasityčiojimas.

Pasaulio istorija parodė, kad joks smurtas negali ilgai išsilaikyti. Ne amžinai truks ir šis lietuvių tautos teroras. Ir kada laisvės rytas nušvis Lietuvos padangėje, kai partizanai išeis iš miškų, kai visi lietuviai visuose kampeliuose džiaugsis Lietuvos prisikėlimu, mūsų sąžinėje iškils klausimas: Kuo nusipelnei savo tėvynės išlaisvinime?

Lietuviškas posakis sako: «Geriau vėliau negu niekad». Todėl Brazilijos lietuviai turi nenusitoti rūpintis surasti bendrą kalbą ir be pažiūrų skirtumo prisidėti prie didžiojo darbo, kuriam yra reikalinga daug darbuotojų.

J. Š-da

PETRAS BABICKAS

Nėra tokio krašto

Nėra tokio krašto visame pasauly:
Lietuva! tas vardas — mielas ir didus,
Kas prilygti gali pavasario saulei,
Po žiemos kai laužo Nemuno ledus?

Kūpso tenai miestai, šlama tamsios girios,
Jūra gintarinė ošia amžinai,
Gluosniai sidabriniai paupiuos nusvyrę,
Ir kaip ežerėliai — žydinti linai.

Vakarui atėjus miela sode būti,
Kur svirnelis rymo ir troba sena,
Dubure skardenas mylinti lakštutė,
Visą žemę guodžia jos skambi daina.

Nėra tokio krašto visame pasauly:
Lietuva! vien vardas — mielas ir didus, —
Tik greičiau sugrižki pavasario saule
Ir sulaužyk kietus Nemuno ledus!

Roma, 1943

ALGIRDAS VAINYS

VYTAUTO PARKAS KAUNE

Mačiau sapne aš sodą gražų
Taip nuostabų. Napatikėsi.
Gražesnę už šimtus mirazų,
Už rastą dykumoj pavėsį.

Žemai slėny, upelis teka,
O čia - vyliojantis suoliukas.
Klausk, ką paukščiai šneka,
Upely malūnėlis sukas.

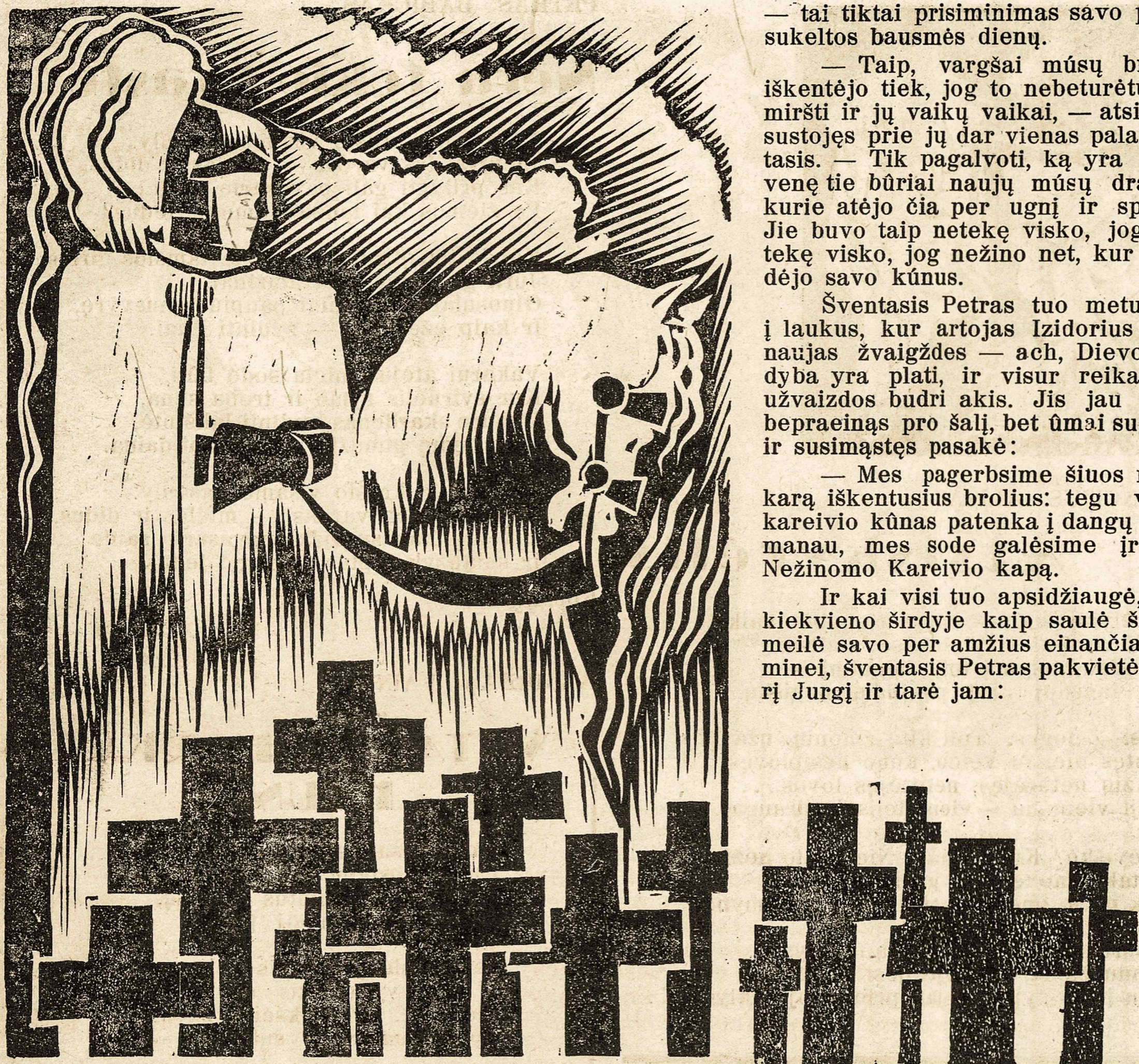
Tarp ažuolų senų, galingų.
Į dangų stiepiasi eglutė.
Kiek čia kampelių stebuklingų.
Galėtum amžinai prabūti.

Ir juo toliau einu per sodą,
Vingiuotais jo takais nuklystu,
Buvau jau čia. Man taip atrodo,
Kad visa tai senai pažįstu.

Ir ažuolai, ir diegas mažas,
Ir aukšta liepa, kaip tvirtovė,
Ne sapnas tai, ir ne miržas.
Tai reali, gryna tikrovė.

O kai rytmečio saulė mane
Iš sodo sapnų išvadino,
Juk tai Vytauto parkas Kaune.
Tada tik širdis atpažino.

NELE MAZALAITĖ

LEGENDA APIE NEŽINOMĄ KAREIVĮ

Žemėje jau tiek daug buvo prikaltas apie atėjusią taiką, jog ir danguje pradėjo tuo tikėti.

— Gal būt, — pasakė vienas šventas filosofas, kuris net palimos vietoje negalėjo atrasti nuo svarstymų ir abejojimų, — gal būt, jeigu jie ten žemai šaukia, kad viešpatauja taika, tai, tur būt, iš tikrųjų kraujas jau paliovė plaukęs kitaip, kaip tik gyvo žmogaus gyslose. Bet keista, — murma jis, — keista: aną kartą aš pažvelgiau į apačią ir prasidžiugau, kad jau vėl pradeda atželdinti iškirstus miškus, tačiau, geriau išsiziūrėjęs, pamačiau, jog tai nėra medžiai, o patrankų vamzdžiai.

— Tai tikrai karo atsiminimas, — tarė kitas,

— tai tikrai prisiminimas savo pačių sukeltos bausmės dienų.

— Taip, vargšai mūsų broliai iškentėjo tiek, jog to nebeturėtų užmiršti ir jų vaikų vaikai, — atsiliepė sustojęs prie jų dar vienas palaimintasis. — Tik pagalvoti, ką yra išgyvenę tie būriai naujų mūsų draugų, kurie atėjo čia per ugnį ir speigą. Jie buvo taip netekę visko, jog netekę visko, jog nežino net, kur pradėjo savo kūnus.

Šventasis Petras tuo metuėjo į laukus, kur artojas Izidorius sėjo naujas žvaigždes — ach, Dievo sodyba yra plati, ir visur reikalinga užvaizdos budri akis. Jis jau buvo bepraėinas pro šalį, bet ūmai sugrįžo ir susimąstęs pasakė:

— Mes pagerbsime šiuos mūsų karą iškentusius brolius: tegu vieno kareivio kūnas patenka į dangų — aš manau, mes sode galėsime įrengti Nežinomo Kareivio kapą.

Ir kai visi tuo apsidžiaugė, nes kiekvieno širdyje kaip saulė švietė meilė savo per amžius einančiai giminei, šventasis Petras pakvietė riterį Jurgį ir tarė jam:

— Kilnysis riteri, tau teks nukeliauti į žemę: tu pats buvai kareivis, ir kas gi kitas geriau negu tu parinks kūną tokio kario, kuris bus vertas ilsėtis čia. Kur yra tavo žirgas?

Jis ganėsi pievoje, ir du maži angelai braidė po rasą kol surado jį, nes jis buvo toks baltas, jog visiškai susiliejo su migla. Stipriai laikydami už karčių, nujojo jie į kalvę ir ten laikė jo kojas, kol angelas kalvis derino pasagas iš jauno mėnulio pusračių, kurie gulėjo sukrauti iki pat lubų. Kai žirgas buvo pakaustytas, jie atjojo jį prie vartų. Tuoju pat pasirodė ir šventasis Jurgis. Jis buvo užsidėjęs savo šarvus ir atrodė labai puikiai. Jis užsimetė ant pečių apsiaustą ir sėdo į balną.

Žirgas pasileido tokiais dailiais šuoliais, jog vėliau buvo pasakojama žemėje, kad kažkoks vaikutis vieną trumpą metą regėjo danguje nuostabų vaizdą: atrodė, kad keturi mėnuliai šoka mėlyname vandenyje.

— Tau neteks ir pavargti, — tarė riteris savo žirgui, — tiek metų pasaulyje siautė karas, iš kareivių kūnų išklotas tiltas per visą žemę — mums reikės tik nusileisti, ir mes jau būsime radę tai, ko esame išsiūsti atgabenti.

Ir iš tikrųjų, vos pastatęs koją ant žemės,

žirgas palietė koja kareivio lavoną — taip negiliai buvo pakastas jis dėl kūnų gausumo, tačiau tai nebuvo tas, kurio ieškojo šventasis Jurgis. Ir kai jis keliavo toliau, jo ieškojimai buvo vis dar tušti, nes joks karys nebuvo nusipelnęs ilsėtis dangaus sodo pakraštyje: vienas tebelaikė savo kape nepaleisdamas kerštingo ginklo, kitas išplėšto turto. Jų rankas slėgė auksas -- po užžėlusia velėna ėjo laikrodžiai, degė brangakmenių akys, kito pirštai dar tebelaikė kasas moters, kurią jis buvo išniekinęs. Vienas gulėjo burna prikimšta molio, ir kitas buvo nugrimzdes giliai iki žemės vidurio, nes jie buvo atėję užgrobti svetimos žemės, ir šitaip dabar ji valdė juos. Juo toliau keliavo riteris Jurgis, juo labiau ėmė jį siaubas -- kas buvo pasidarę iš žmogaus ir kareivio -- ir jis jojo per sausumas, kalnus ir jūras, visiškai nebetekdamas vilties.

-- Jau praėjo tiek laiko, -- mąstė jis, -- namuose gali imti galvoti, jog aš nutariau visiškai pasilikti ščia. Ką gi aš pasakysiu grįžęs -- ar gi kas norės patikėti, kad kareivis yra keiksmo žodis, kad jis mirdamas vagia, ir nusidėjimas yra jam stipresnis už žaizdas.

Šitaip liūdnai galvojo jis ir jautėsi labai pavargęs, ir jo žirgas baigė nudilinti savo pasagas.

-- Matau kažkokį sodą, -- pasakė jam riteris, glostydamas jo ausis, -- mes čia tik truputį pasilsėsime ir jau leisimės atgal.

Apgriuvę namai stovėjo aplinkui, ir sodas atrodė niaurus ir visiškai tuščias, tačiau kai šventasis pastatė savo žirgą prie apdegusio beržo -- jis kažką pamatė. Lapkričio naktis buvo čia, drėgna ir tamsi, ir reikėjo tiktai tokių skaidrių akių kaip jo, kad išskirtų iš tamsos akmenų paminklą ir tai, kaip iš po jo pakilo žmogus. Žmogus vaikščiojo po sode šen ir ten, atsargiai kilnojo sudžiuvusius stagarus ir iš purvyno ištraukė kelis rožių pumpurus.

-- Štai, -- pasakė jis prisiartindamas, -- tavo arklys visiškai pavargęs ir alkanas, bet aš daugiau nieko negaliu rasti. Kitą kartą mes čia augindavome begales rožių, ir kiekvienas svečias išeidavo iš čia papuoštas.

Ir jis pasitraukė į tamsą, tačiau šventasis Jurgis nuėjo paskui jį. Jis ėjo taip tyliai, kad jo pentinai neužkliuvo nė už vėjo.

Žmogus atsirakino apgriauto pastato duris ir įėjo į vidų. Dabar jis užsidegė žvake, ir riteris Jurgis pamatė, kaip žmogus eina per sales ir lenkiasi sienoms.

-- Kodėl jis sveikina tuščias sienas? -- galvoja šventasis ir ūmai pamato, jog čia anksčiau yra kaboję kryžius ir kunigaikščių atvaizdai. Garbingų žmonių paveikslai atsispaudė nematomi šituose mūruose, laisvės karų vėliavos yra kabojusios šalės pakraščiuose ir daugybė kilnių ženklų.

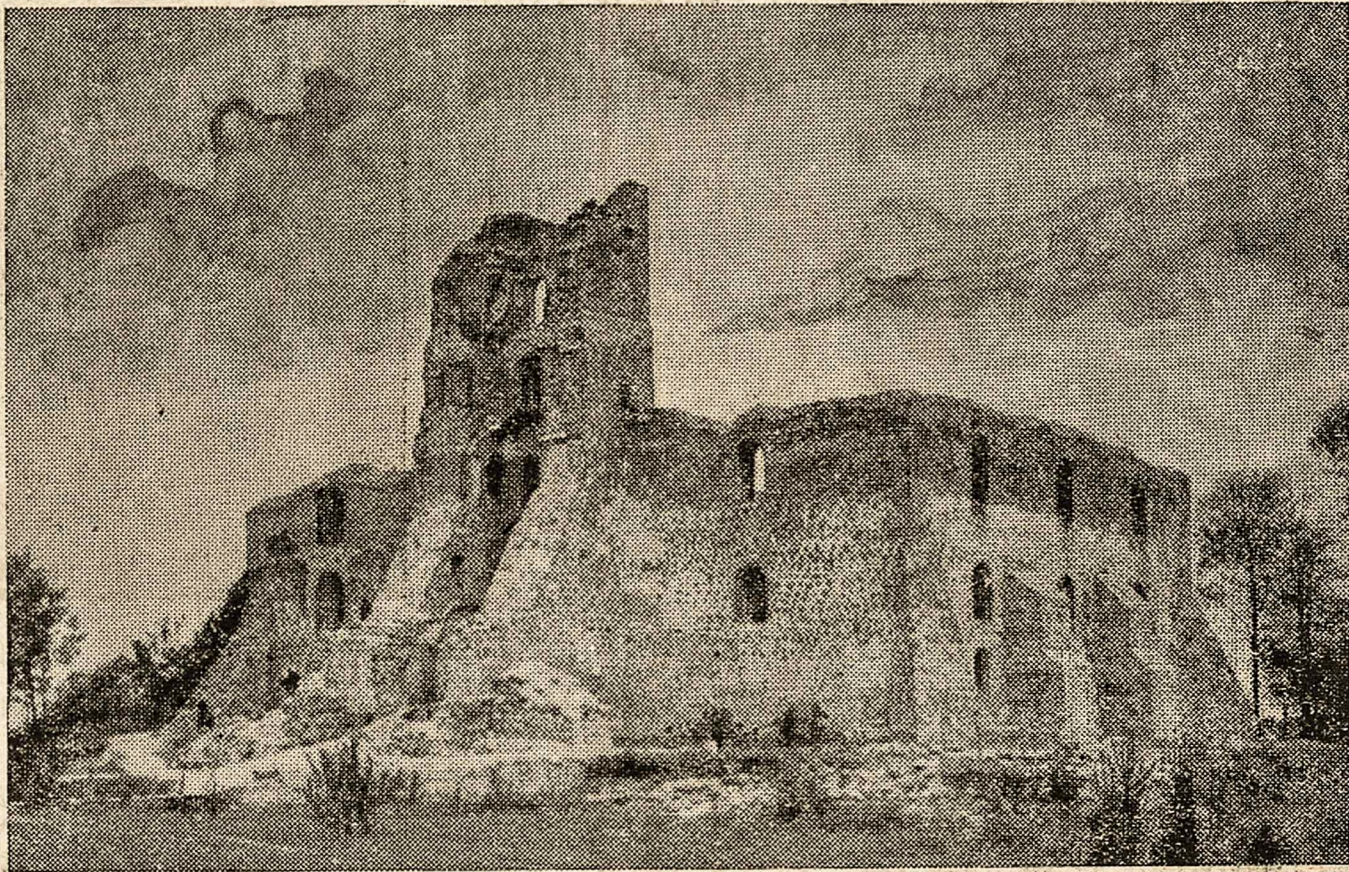
Jis nuėjo paskui žmogų, žengiantį dengta galerija, užlipo paskui jį į bokštą, ir riteris matė, kaip viršūnėje žmogus iškėlė vėliavą ir ėmė pūsti trimitą. Nuo garso pabudo bokšte įkeltas varpas ir ėmė raudoti. Jis raudėjo taip skaudžiai, jog jo šerdis įkaito kaip liepsna, atrodė -- ji tuojau supliš, tačiau varpas negalėjo pasijudinti ir prabilti.

Paskui žmogus nulipo, priėjo prie akmenų krūvos paminklo, prieš jį užkūrė ugnį iš gintaro ir kadugių ir ėmė giedoti. -- Ir šventasis Jurgis pajuto, kad nuo šitos giesmės šalį užėmusiųjų priešų miegas pasidarė pilnas baimės.

Kai ugnis užgeso, žmogus priėjo prie tos vietos, iš kurios buvo pakilęs, ir tuomet riteris Jurgis sulaukė jį už pečių.

-- Kas tu esi? -- paklausė jis, ir žmogus atsakė:

-- Mano žemės Nežinomas Kareivis, Lietuvos Nežinomas Kareivis.

Trakų pilies griūvėsiai

Kaip gera, -- tarė šventasis, -- kaip gera, kad suradau tave. Tokio aš ieškau. Tavo rankos yra švarios, tavo kaulų netemdo niekas bjauraus, aš pasiimsiu tave su savim.

-- Ne, -- atsako Nežinomas Kareivis, -- aš negaliu pasitraukti iš sargybos, aš likau čia vienas, prašau, palik mane, riteri. Tu tik nusileisk žvilgsniu į žemę ir tu pamatysi tai, ko ieškai, pamatysi daugelyje vietų. Mano šalis yra maža, ir mes kasdieną mirštame. Tu čia atrasi, ko ieškai, šventasis riteri.

Tai yra teisybė -- mato riteris Jurgis: kapuose ir pagrioviuose, miške ir purvyno vandens dugne jis randa žuvusius, kuriuos galėtų, pasiimti su savim. Tačiau jie guli ramiai, tarsi miegotų, jie laiko taip stipriai apkabinę savo žemę, jog jis nedrįsta jų kelti. Ir jis joja per visą kraštą ir žvalgosi, ir jis regi, kad taika niekuomet nebuvo čia atėjusi. Per gatves ir laukus brenda mirtis ir daro ženklus ant durų. Ji nėra kilni mirtis, nuvedanti iki kapinių su giesme ir žvake, -- raudona ir purvina ji slankioja, kaip pasalūnas šuo ir kai pasiutęs vilkas. Ji taip skuba, jog riteris visiškai nualsina savo žirgą, sekdamas paskui ją. Ach, jam tenka keliauti ir ten, kur yra taip šalta, jog riešuto branduolis sustingta savo kevale, ir jis turi paskui savo kelią į dykumas -- visur mirtis nuneša žmones iš anos šalies. Ji svaido juos kaip dulkes, pasityčiodama, ir paskui ateina užmušti jų. Kariai, mergaitės, vaikai, kunigai, seniai -- kiekvienas, kas yra gimęs, yra jos gaudoini. Atrodo, mirtis neturi jokio kito užsiėmimo, kaip tik naikinti tos šalies žmones.

Šventasis riteris užsidengia apiaustu veidą ir pasuka žirgą namo.

Jis yra toks nuvargęs, kai nulipa nuo balno, jog vos gali panešti savo šarvus. Jo balsas yra tylus, kai jis pasakoja viską, ką regėjo, ir, labai nusiminęs, jis taria:

— Kiek daug savo atvaizdų aš regėjau tenai bažnyčiose. Jie vaizduoja mane galingą ir globojantį, ir slibinas guli sutremptas prie mano kojų. Tačiau aš nieko nepadėjau jiems.

— Bet tu atgabenai iš ten Nežinomą Kareivį — mes pagerbsime šitą nelaimingą šalį, — kalba vienas šventasis, o riteris Jurgis tyliai atsako:

— Aš neatnešiau nieko, Jeigu Viešpats neparodys greit savo malonės, mes galėsime savo sode palaidoti Nežinomą Tautą.

Tragedija
pajūryje

Tel. Valiaus
medžio raižinys

VIENO EMIGRANTO ISTORIJA

Daug pasakų pasakoja apie dėkingus vaikus, kurie staiga grįžta namo ir savo tėvus turtais apdovanoja. Bet kartais taip atsitinka ir gyvenime. Prancūzijoje plačiai pasklido Roger Chauverons istorija, kuri labai panaši į pasaką.

Vieną dieną, 20 metų amžiaus Roger kreipėsi į savo tėvą:

— Tėve, mes esame neturtingi žmonės. Aš jaučiu, kad leidžiu laiką veltui. Leisk mane į pasaulį ir aš tavęs neapvilsiu.

— Mano sūnau, -- atsakė senas artojas, - aš teturiu tik 40 frankų. Jeigu tau jų pakaks, tu tai gauni. Ir telaimina tave Dievas.

Ir taip jaunas Roger su 40 frankų kišenėje iškeliaavo į pasaulį.

— Tėve, aš dovanosiu tau pilį sugrįžęs, -- pasakė jis išeidamas.

Pasiekęs Paryžių, jis galbūt dėl to, kad buvo labai alkanas, įstoja į restoraną už virėjo mokinį. Keletos mėnesių jam užteko, kad galėtų pareikšti, jog nebeturi čia ko daugiau besimokyti. Ir dabar tik prasideda jo tikroji «kelionė į pasaulį». Vienu prabangiu laivu jis perplaukia Atlantą. Savaiame suprantama, ne kaip keleivis, bet dirbdamas kelnerio darbą. Atvykus slaptai į Ameriką jis ilgai ieškojo darbo kol išgirdo apie vieną restoraną, kuris dėl netinkamo tvarkymo buvo pakeliui į žlugimą.

-- Kas mane samdys, taps turtingu. -- pareiškė jis savininkui.

Amerikiečiai juokėsi iš jauno prancūzo, bet priėmė jį į darbą. Ilgai netrukus pasklido žinia

apie puikų virėją. Restoranas buvo kasdien perpildytas, savininkas daug pelnė, o kas svarbiausia -- Roger įgijo pasitikėjimą kreditui. Jis pasiskolino 200 dolerių ir išnuomavo patalpą savo restoranui. Jo reikalai taip gerai klojosi, kad jis tapo tikrai turtingu žmogum. Bet jau buvo praėję 25 metai, kaip jis iškeliaavo į pasaulį, o namie nieko apie jį nežinojo, nes virėjas geriau mokėjo elgtis su samčiu negu su plunksna.

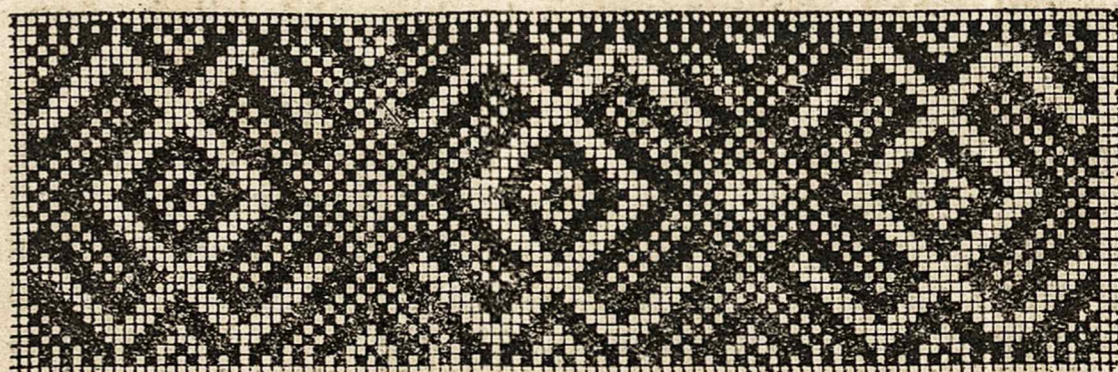
Ir štai, vieną dieną, įvyksta stebuklas.

Į Chauverons kiemą įvažiuoja puikus automobilis, ir atvažiavęs ponas prabila į senąjį ūkininką:

-- Gerbiamasis, kažkada tamsta paskolinote man 40 frankų. Už tai aš jums pažadėjau pilį. Aš atvykau išpildyti savo žodį. Tėve, apkabink savo sūnų.

Ir jis tikrai išpildė savo tėvui duotą žodį. Nupirko Demaine de la Faye pilį ir aprūpino tėvą senatvėje.

Dažnai ir Lietuvoje atsitikdavo, kad grįždavo Amerikoje ilgus metus gyvenę lietuviai, pirkdavosi ūkius ir gražiai įsikurdavo. Nes juk visi iškeliaujantieji iš savo tėvynės važiuoja tik laikinai vildamiesi greit praturtėti. Bet tai pavyksta tik mažytei dalelei.

NEMIRTINGA GIESMĖ

Nedaug yra dainų ir giesmių, kurioms lemta amžinai skambėti ir sunkiose valandose tautą stiprinti. Dar mažiau tokių, už kurias būtų buvęs kraujas liejamas ir jų žodžiais šventai tikima. Viena tokių nemirštamų giesmių yra lietuvių tautos himnas, kurio žodžiai, kaip prabočių testamentas jautriai kalba į kiekvieno lietuvių širdį ir didiems žygiams skatina.

Šiais metais sueina lygiai 50 metų, kaip ši giesmė, vėliau virtusi Lietuvos himnu, buvo pirmą kartą atspausdinta «Varpe», kurio leidėjas ir redaktorius Vincas Kudirka yra jos kūrėjas. Jis taip pat parašė ir himno muziką. Nepriklausomojo gyvenimo metais, spaudoje buvo kilę karštų diskusijų dėl himno ar bent kai kurių žodžių pakeitimo, tačiau jis liko nepalietas.

Himno autorius Vincas Kudirka visas savo jėgas paaukojo Lietuvos labui, todėl ką mastė, ką jautė, tą ir savo giesmėje įliejo. Tačiau jaunystėje Vincas Kudirka gėdijosi beesas lietuviu. Tik vėliau, supratęs savo klaidą, tampa karščiausiu patriotu. Štai kaip jis pats aprašo savo atsivertimą.

Kudirkos atsivertimas

Patekau į M. gimnaziją tuo laiku, kada jau mokslo įstaigose buvo įvesta vietoj lenkų priverstinė rusų kalba, bet dar išibėgėjusi lenkų dvasia negalėjo susilaikyti ir apsiaubdavo kiekvieną lietuvi, patekusį į gimnaziją. Vos spėjau apsivilkti mėlyna mandieraitė su baltomis sagomis ir susimaišyti su draugais mokiniais, pajutau, kad mano dvasioje kažin kas dedasi. Kas dedasi, numanyti ir išreikšti negalėjau, tik jaučiau, kad man gėda atsiminti, kuo aš buvau, o ypač bauginausi, kad draugai nepatirtų, jog aš moku lietuviškai. Tai galėjo mane išduoti artojo sūnumi esant. Žinoma, išlikimo instinktas liepė man niekad neatsiliepti lietuviškai ir saugotis, kad niekas nepamatytų, jog mano tėvas dėvi sermėginę ir moka tik lietuviškai. Dėl to stengiausi kalbėti, nors blogai, bet lenkiškai, o nuo tėvų ir giminių, kurie atvažiuodavo manęs atlankyti, šalindavausi iš tolo, jeigu tik pastebėdavau kad kas iš draugų ar ponų mato; šnekėdavau su jais ramiai tik pasislėpęs kur užkampyje. Tapau, mat, lenku ir sykiu ponu, — tekau lenkiškai dvasiai. Pagedęs buvau bet aš nekaltas, aš pats to nesupratau, kūdikiš dar būdamas, o tie, kur suprato, monės neįspėjo, nepamokė...

Paleido Velykų. Keletas mokinių susitarėme pasisamdyti arklus ir keliauti drauge namo. Tarp mūsų buvo Basanavičius, vyriausios klasės mokinys. Bevažiuojant jis atsiliepė: «Panowie, zapiewajmy!» aš turėjau gerą balsą ir tikrai buvau pakatinęs prisidėti. Tik štai Basanavičius užtraukė lietuviškai: «Augin tėvas du sūneliu»... Rodos, kad man gerklę užėmė iš gėdos. «Chlop», pamaniau sau lenkiškai ir, nuleidęs nosį, tylėjau.

Buvau jau penktoje klasėje. Syki į lietuvių kalbos pamoką (lankydavau tas pamokas kaip ir kiti — net patys lenkai — tik tam, kad turėčiau

teisę lietuvių stipendijai universitete) ateina Basanavičius, jau tada Maskvos universiteto studentas. Iėjęs pasisveikino su mokytoju ir prakalbėjo į mus lietuviškai. Parodė lietuvių kalbos gražumą ir atkartoto keletą vietų eilių, kur lietuvių kalba tiesiog perima gamtos garsus, paukščių balsus: «Ieva, Ieva, neganyk po pievą...» arba: «Jurgut, kinkyk, paplak, nuvažiuok»... Atkartoto ir daugiau vietų, tik visų nepamenu. «komedjant!» pamaniau sau lenkiškai ir apkaitęs nusikreipiau į šalį ir ėmiau sau skaityti visai ką kita...

Pabaigiau gimnaziją su ta mintim ir jausmu, kad lietuviu būti lyg nepritinka, ypač kad tada visi tyčiojos iš kokių ten litvomanų. Sakydavau, kad aš sykiu lietuvis ir lenkas, nes istorija sujungė lenkus su lietuviais. Mat, prisipažinimas pusiau lenku, tariu, atpirksias nors pusę tos kaltės, kad aš lietuvis. O veidmainiškas pagedusio jauno vaikinio besiteisinimas!

Su tokiomis nuomonėmis apie savo tautystę įstojau į universitetą, vieną iš tų, kur lietuvių buvo labai maža, o ir tie beveik nepasipažinojo vienas su kitu. Žinoma, sąvoka Lietuva, lietuviystė vis labiau ir labiau dilo iš mano proto...

Parvažiavau iš universiteto vasaroti į Lietuvą. Vienas kunigas papasakojo man, kad išeisias lietuviškas laikraštis, parodė savo lietuviškai rašytas eileles ir Basanavičiaus laišką apie aną laikraštį. Perskaičiau laišką ir... smilkterėjo lyg širdyje. Smilkterėjo ir vėl, rodos, nieko. «Bavią się dzieci!» pamaniau sau lenkiškai. Tik nuo tos valandos gana dažnai pradėjo skraidyti po mano galvą mintys apie Lietuvą, lietuvius, lietuviystę, širdis vienok į tas mintis neatsiliepdavo...

Po to ar į pusmetį gavau «Aušros» pirmąjį numerį. Žiūriu pirmutiniame puslapyje stovi Basanavičius. «Pranašas!» pamaniau tada apie Basanavičių jau lietuviškai. Ėmiau skubiai vartyti «Aušrą» ir... neprimenu jau visko, kas su manim paskui darėsi... Tiek pamenu, kad atsistojau, nuleidau galvą, nedrįsdamas pakelti akių į savo kambarėlio sienas... rodos, girdėjau Lietuvos balsą, sykiu kaltinantį, sykiu ir atleidžiantį: o, tu paklydėli, kur lig šiol buvai? Paskui pasidarė man taip graudu, kad apsikniaubęs ant stalo apsiverkiau. Gaila man buvo tų valandų, kurios nesugražintinai buvo išbrauktos iš mano, lietuvių, gyvenimo, ir gėda, kad taip ilgai buvau apgailėtinas pagedėlis. Paskui pripildė mano krūtinę rami, smagi šilima, ir, rodos, naujų pajėgų pradėjo rasti... Rodos, užaugau išsyk, ir tas pasaulis man per ankštas. Pasijutau esąs didis, galingas, pasijutau lietuvis esąs...

Ta antrojo užgimimo valanda per daug yra svarbi mano gyvenime, kad galėčiau ją užmiršti. Negaliu taipogi užmiršti, ir nepripažinti, kad už tą valandą esu kaltas Basanavičiui.

Netrukus susižiedavau su Lietuvos literatūra ir iki šiai dienai savo sužieduotinės neapledžiu.

Gyvenimo PAMOKOS

PAVOJINGAS MOKĖJIMAS

Kada aš gavau mokykloje medalį, kaip geriausiai mokantis skaityti, aš labai tuo džiaugiausi. Aš atėjau pas savo auklę ir pasakiau jai:

— Kertu lažybų, kad moku geriau skaityti negu tu.

Senoji auklė paėmė mano knygą, labai atidžiai į ją pažiūrėjo ir prisipažino:

— Taip, mano sūnau. Aš... aš nemoku skaityti.

Linksmas aš nubėgau pas savo tėvą,

— Baba nemoka skaityti, — pranešiau jam, — o

aš būdamas dar mažas, jau gavau medalį. Juk

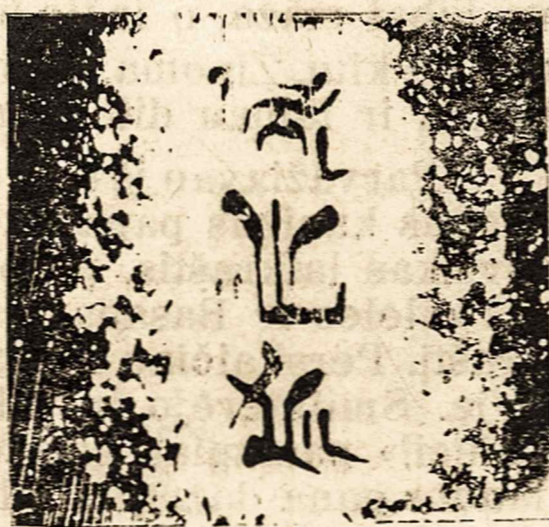
baisu nemokėti skaityti. Ar ne taip tėveli?

Mano tėvas nieko nesakydamas atnešė man knygą ir padavė man.

— Paskaityk šitą. — pasakė jis man.

Tai buvo kiniška knyga.

Ir dar iki šiol, kai aš panoriu pasigirti kam savo mokėjimu, atsimenu, kad aš dar nemoku skaityti kiniškai ir pasakau pats sau: «Neužmiršk, kad tu dar nemoki skaityti kiniškai».

VISKAS KAIP ROŽĖS...

Mano senelio sode vienas rožės pumpuras

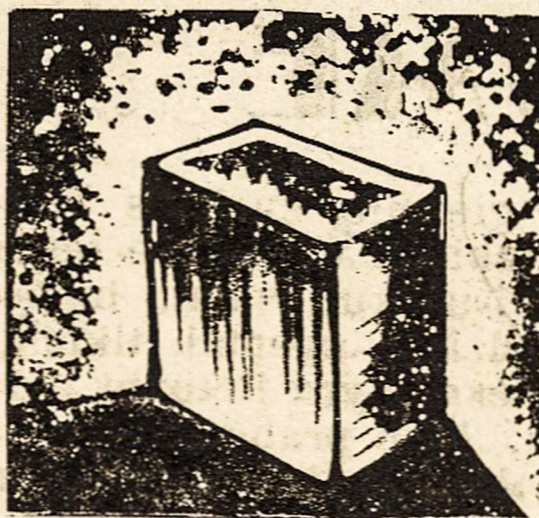
ilgai nepasiskleidė, Aš netekau kantrybės belaukdamas ir senelis leido man pačiam praskleisti pumpuro lapelius. Bet greit supratau, kad tuo aš sugadinau žiedą ir jis niekad daugiau negalės prasiskleisti. Mano senelis man paaiškino, kad viskas gyvenime reikia panašiai daryti. Reikia palikti viskam išsispresyti patiems daiktams savu laiku.

SKUNDŲ DĖŽĖ

Namuose mes buvome šeši vaikai ir nuolatos tarp savęs barėmės ir vienas kitą skundėme. Vieną kartą tėvas atnešė tuščią dėžę ir padavė mums paaiškindamas:

— Kada susipyksite ir norėsite pasiskusti, parašykite tai ant gabalėlio popierio ir įmeskite į dėžę. Kai dėžė bus pilna perskaitykite ir pasvarstykite ar verta tai dar saugoti.

Pradžioje ši naujiena mums patiko, bet vėliau pastebėjome, kad visas mažytes mūsų problemas mes greit pamirštame.

— Matote, — pasakė mums tėvas, — tegul ši dėžė bus jums pamoka. Niekados niekur negalvokite pikta apie savo draugus ir neapkaltinkite jų lengvabūdiškai. Niekados neverta laikyti savo pykčio dėžę pripildytą.

CYVENIMO LINIJOS

Aš su savo jaunesnėmis seserimis kai buvome dar mažos nuolatos bardavomės. Kiekviena norėdama daryti viską pagal savo norus.

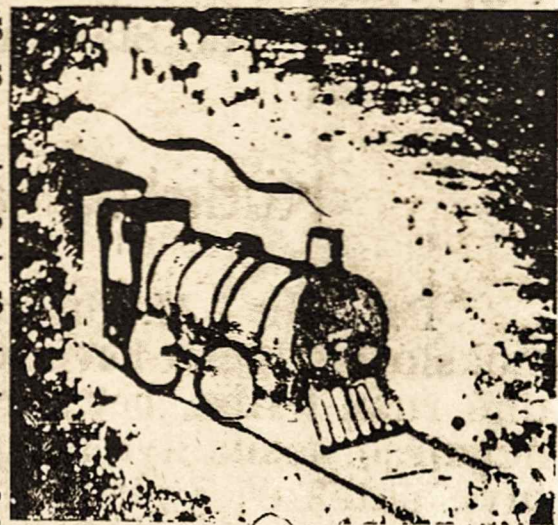
Vieną dieną nuvedė mus tėvas į geležinkelio stotį pažiūrėti traukinių.

— Matote, du traukiniai važiuoja vienas prieš kitą, parodė tėvas, — kas dabar atsitiks?

Mes žiūrėjome su baimė į tuos du traukinius, laukdamos juos greit susidursiant. Bet vienas traukinys įvažiavo į savo bėgius, o kitas prasilenkė savuoju.

— Dabar paklauskite, — pasakė tėvas, — mes

visi einame tuo pačiu keliu ir jeigu nesilaikysime savo bėgių, įvyks nelaimė. Mes turime savo kelyje daug bėgių: kantrybę, brolišką meilę, toleranciją. Netik vaikai, bet ir suaugę daug geriau suprastų vienas kitą jeigu atsimintų šiuos bėgius.

PIRMAS ŠŪVIS TURI BŪTI TAIKLUS

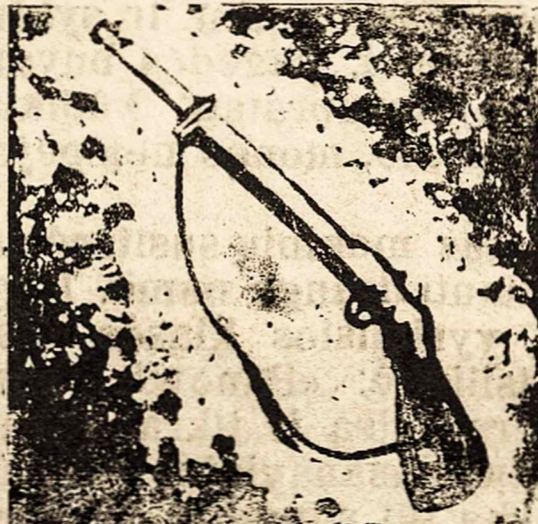
Mano tėvas leido man pirkti pirmąjį mano šaunamą ginklą. Aš ilgai varčiau fabriko katalogą, kol pagaliau išsirinkau automatinį ginklą su

15 šūvių. Nuėjau pas mūsų tarnautoją Benjaminą paklausti jo nuomonės. Sužinojęs mano pasirinkimą, jis nusijuokė:

— Aš nepasirinkčiau šito.

— Kodėl?

— Šautuvas vienu šūviu geriau. Kada tu tūkai, tai žinai, kad nepataikęs prarandi. Su automatišku šautuvu nereikia jokių pastangų ir beveik

esi tikras, kad pataikysi.

Daug kartų gyvenime vėliau prisiminiau jo žodžius ir visados dariau taip lyg turėčiau šautuvą tik vienu šūviu.

Vieną dieną, kai aš turėjau vienuoliką metų, aš grįžau iš mokyklos labai nusiminęs. Mokytoja mokyklos vaidinime man buvo paskyrusi menką vaidmenį, tuo tarpu kai mano draugas gavo žymiausią. Mano motina ramiai man padavė laikrodį ir paklausė:

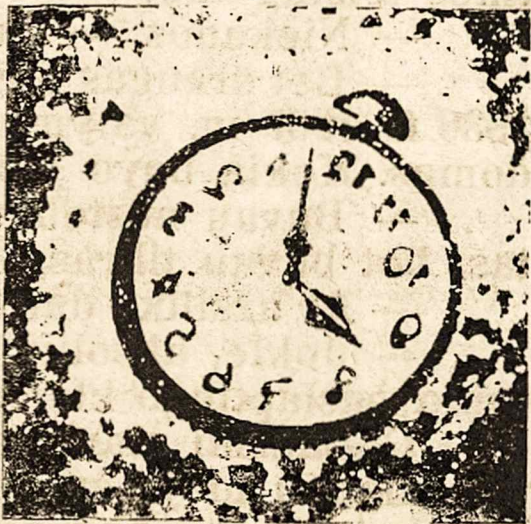
— Ką čia matai?

— Laikrodį; — atsakiau nustebeęs.

Ji atidarė antvožėlį ir vėl pakartojo klausimą. Čia aš mačiau daug mažų ratelių ir varžtelių.

— Šis laikrodis būtų visiškai netinkamas jeigu trūktu bent vieno mažiausio ratelio.

Ši pamoka parodė man, kad ir mažiausia pareiga gyvenime turi būti atliekama taip, lyg ji būtų labai svarbi.

AR PAŽĪSTAME SAVO TĖVYNĘ ?

Pabandykite atsakyti į čia paduodamus klausimus. Atsakymų teisingumą patikrinkite 13 pusl.

1. Kas buvo pirmuoju Lietuvos karaliumi?
2. Nuo kokių ginklo žuvo Lietuvos kunigaikštis Gediminas?
3. Kas parašė dainą «Kur bėga Šešupė, kur Nemunas teka»?
4. Kada buvo atvaduota Klaipėda?
5. Kur buvo paskelbta Lietuvos nepriklausomybė?
6. Kokį plotą užėmė Lietuva su Vilniaus ir Klaipėdos kraštais?
7. Kada įvyko Žalgirio mūšis?
8. Kokia upė teka pro Alytų?
9. Kas paskelbė Lietuvos nepriklausomybę?
10. Kaip vadinosi senovės lietuvių tikybos vyriausias dievas?

Mažiesiems

Vytė Nemunėlis

Pumpurėliai

Puoškit žemę, pumpurėliai,
Puoškit sodus ir miškus —
Tuo sugrižę vitureliai
Sveikins tėviškės laukus.

Sveikins žengiantį artoją
Žemės protėvių vagoj,
Skelbs jam švintantį rytojų,
Skelbs, kad baigiasi vargai.

Neš į aukštąją židrynę,
Neš į Viešpaties skliautus
Skaudų skundą mūsų tėvynės
Ir sunkių kovų metus.

Ir nuo jo graudžios giesmelės
Verks dangus ir angelai
Ir guos vargo mūsų šalį
Dievo saulės spinduliai,

KAS DROBELIŲ PER GRAŽUMAS,
IR AUDIMO TOKS MARGUMAS.
ŽIŪRI, STEBISI KAIMINKA.
AH, AUDIMAS JAI PATINKA.
KĄ ČIA JAU IR BESAKYTI;
DARBŠTI MŪSŲ BARBORYTĖ.

pasivinkau LAISVĘ

Šitokiu pavadinimu Jungt. Amerikos Valst. buvo išleista knyga, kurią parašė buvęs Sovietų Rusijos užpirkimo komisijos Amerikoje narys Viktor Kravčenko. Jis 1944 m. atsisakė grįžti namo, to priežastį paaiškindamas savo knygoje.

Mano kelionės idėja į Ameriką, kaip Sovietų Sąjungos užpirkimo komisijos nario, pradėjo įsikūnyti 1943 m. sausio mėn. Paskolos reikalų išsiplėtimas privertė Sovietų Sąjungą pasiųsti į užsienį šimtus specialistų, ir aš, kaip «Glavmetal» inžinierius metalurgas, turėjau visus davinius, kad tiktai šitai misijai. Taip pat ir politiškai buvau nekaltas, bent oficialiai.

Bet būtų buvusi bloga strategija tame reikale parodyti bet kokią iniciatyvą. Kuo didesnis buvo mano noras vykti į užsienį, tuo atsargiau turėjau aš jį slėpti. Vieną vakarą, kalbėdamasis su vienu užsienio komercijos darbuotoju manevravau taip, kad įtikinčiau jį, kad jis prieš save turi tinkanti žmogų šitai misijai, ir jis pats mane pristatė kompetentingoms įstaigoms.

Per šešis sekančius mėnesius visa galingos valdžios energija buvo sukaupta ištirti mano kuklų asmenį. Tyrimas prasidėjo Užsienio Prekybos Komisariate, kur vienas mažas vulgarios išvaizdos, darbuotojas su sunkiais akiniais, patikrino mano istoriją nuo pat gimimo; pasižymėjo atsargiausiai mano tėvų, senelių ir kitų giminių kilmę, išstudijavo mano žmonos šeimą ir ištyrė mano draugus ir asmenis su kuriais turėjau reikalų praeityje.

Tai buvo gal dešimtas kartas kai aš turėjau praeiti pro tokius tyrimus. Visi faktai jau daug kartų buvo užregistruoti komunistų partijoje, kariuomenėje ir įvairiuose komisarijatuose. Mažas užmiršimas arba menkas prieštaravimas galėjo daug pakenkti. Daug sovietų piliečių sugadino savo karieras tik dėl paprasčiausio datų sukeitimo.

Praslinkus trims mėnesiams, po šitų tyrimų, buvau vėl pašauktas į komisariatą, kur mane priėmė jau žymesnis biurokratas. Tris valandas peržiūrino mano gyvenimą laikas nuo laiko pertraukiant diskusijomis apie politiką. Jis davė man klaidinančius klausimus ir grįžo kelis kartus prie jau kalbėtų punktų, norėdamas atrasti prieštaravimų.

Tai atlikęs jis liepė man atnešti komunistų partijos rekomendacijas. Jas gavęs pristatė mane užsienio prekybos komisarui draugui Lebedevui, kuris mane priėmė vartydamas storą mano tirinėjimų bylą.

— Drauge Kravčenko, — pasakė jis — ar sugebėsi pakelti savo posto užsienyje atsakomino sunkumą? Reikalinga, kad tamsta pateisintum pasitikėjimą, kurį partija parodo jūsų asmeniui.

— Padarysiu viską, kas galima, drauge Lebedev, — atsakiau kukliai.

Po penkių dienų buvau pašauktas į komunistų partijos centro komitetą, kur vienas darbuotojas mane ištyrė nuo galvos iki kojų.

— Noriu žinoti jūsų politines idėjas, — pasakė jis. — Ar abejojai kada nors partijos politikos teisingumu?

— Niekados, — buvo mano atsakymas.

— Bet draugas turėjote sunkų laikotarpį per 1936 ir 1937 m. valymus. Buvote įmaišytas ir tardomas. Kokia buvo jūsų nuomonė?

— Buvau nustebintas, ir jaučiausi kiek įžeistas, bet buvau tikras, kad esu nekaltas.

— Ar užsiliko dar kokie išideidimo pėdsakai?

— Jokie, absoliučiai, — ir nusišypsojau dėl tokio paslaptingo klausimo.

Galiausiai mano tardytojas įsitikino, kad buvau menkų idėjų žmogus, neypatingas, bet patikimas, ir centro komiteto nuomonė buvo teigiama.

Greit po to gavau du rinkinius taisyklių, kurių turėjo laikytis partijos nariai užsienyje. Ten buvo aprašomas kapitalistinis pasaulis kuris buvo pasišventęs tik kam, kad kvostų sovietų piliečius ir vogtų iš jų valstybės paslaptis. Buvo uždrausta ginčintis politiniais klausimais ir kalbėtis be reikalo. Jeigu jie klaustų apie Sovietų Sąjungą, kalbėti su jais tuo principu lyg jie būtų šnipai.

Taisyklės davė suprasti, kad kapitalizmas be savo blogybių turi ir puikių bei patraukiančių dalykų. Kai važiuosime į užsienį turime vengti moterų, ypatingai jeigu jos kalba rusiškai. Taip pat neturime įeiti į barus nei kabarėtus, ypatingai tartis valdžios reikalais. Galiausiai buvo perspėjama, kad Amerikoje mūsų daiktai bus peržiūrėti, pasai patikrinti šnipinėjimo tikslams ir mūsų telefonogramos cenzūruojamos.

Sekančią dieną, ankstį ryto nuvykau į partijos būstinę, kur buvau priimtas aukštesnės kategorijos valdininko.

— Drauge Kravčenko, — pareiškė jis, — jūsų geriausias laidas prieš suklydimus Amerikoje yra bolševikinio atsparumo dvasioje ir pasitikėjime partijos neklaidingumu. Netikėkite tais, kurie apsimeta Rusijos draugais. Šitai dažnai naudoja ir rusai emigrantai ir bankininkai ir industrialai ir kiti kapitalistai, kurie seka moderniška tendencija girti SSSR.

Kitas valdininkas patikrino mano inžinerišką žinojimą. Vienu mano svarbiausių uždavinių, kaip pareiškė jis, bus rinkti ekonomines ir karines informacijas. Turiu mokėti įsidėmėti fabričių planus, įvestas naujenybes ir industrijos procesus. Vladivostoke, iš kur turėjau išvykti į Ameriką trys, valdininkai mane smulkiausiai iškrėtė. Jie atidarė mano valizas, iškrėtė drabužius, kišenes, atlapus ir pagaliau leido išvykti.

Po devyniolikos dienų, kada mes atplaukėme į Vancouverį kanadiečiai muitininkai patikrino mūsų pasus paprastai tik dėl formalumo. Niekas mūsų nekratė ir neklausinėjo.

Vašingtone užpirkimo komisija buvo išnuomavusi man kambarį. Namai priklausė vienai amerikiečių šeimai, kurie buvo labai patenkinti galėdami priimti užsieniečių. Neklausė mano dokumentų, ir manau jiems nebuvo reikalinga pranešti apie mano pasirodymą.

Atvirkščiai, mūsų būstinėje, kur aš prisistačiau sekančią dieną, viskas buvo labai paslaptin-ga, pusiau konspiratyviška, kas yra charakterin-gai sovietiška. Draugas Serov priėmė mane ne-

pasitikėdamas. Kai ėteikiau savo partijos liudijimā, paklausė brutaliai.

— Numeris?

— 2486475 — atsakiau beveik neatsikvėpdamas, nes komunistas užmiršęs savo numerį sudaro blogā nuomonę.

Kaip tiesioginis komunistų partijos centro komiteto įgaliotinis Serov buvo vyriausias valdininkas Amerikoje. Bet oficialiai jis buvo tik užpirkimo komisijos padėjęjas. Jo žodis, kai kalbėjo partijos vardu, reiškė įstatymā dar aukštesniems karo ir prekybos valdininkams.

Mums buvo uždrausta draugauti su amerikiečiais. Turėjome smulkiausiai pranešti apie visus pokalbius ir tų asmenų nuomones apie sovietus. Mūsų santykių su amerikiečiais tikrinimas buvo nuėjęs taip toli, kad reikėjo pranešti ir apie švenčių sveikinimų pasiuntimus pristatant jų tekstus, kurie buvo uoliai patikrinami

Vienā kartā, važiuodamas traukiniu, varčiau amerikiečių žurnalā. Mano bendradarbis iš komisijos sėdėjo šalia. Pastebėjęs vienā straipsnį, kritikuojančią valdžią, aš pasakiau:

— Šitie amerikoniai nevensia pasakyti, kā mano apie savo valdžią, pradėdant Roosveltu, baigiant mažu valdininku.

Tai buvo visai atsitiktinis posakis, kurį aš greit pamiršau. Praslinkus keletai dienų buvau pašauktas į partijos raštinę.

— Kaip pavyko kelionėje?

— Puikiai

— Jūs sutikote draugā B. ?

— Sutikau.

— Apie kā ginčijotės?

— Neatsimenu, kad būčiau ginčijęsis.

— Drauge Kravčenko, jūs neatviras. Užmiršote, kad kritikavote sovietinę spaudā, kad ji nepuola draugo Stalino.

— Tai netiesa! — sušukau, prašau pašaukti draugā B.

Draugas B neturėjo drąsos patvirtinti savo pranešimo, ir reikalas buvo paliktas. Vis dėlto tai mane dar kartā įtikino, kad turiu būti atsargenis su žodžiais.

Kiekvieno misijos nario pareiga, kokiā vietā jis neužimtų, buvo surinkti kuo daugiau žinių apie komercines firmas, karinius reikalus, mskolinius tirimus ir kitus svarbius daiktus. Vienā kartā visi komunistų partijos nariai, kurie sudarė 90% visos misijos valdininkų, buvo sušaukti slaptam posėdžiui, kurio metu draugas Serov perskaitė taisykles kaip reikia rinkti žinias ir kaip jas perduoti į Rusiją.

Tuo tarpu savo santykiuose su amerikiečiais aš visur sutikau tik atvirumą ir teisybę. Aplankiau dešimtis fabriku ir visur jų vedėjai rodė įtaisymus, medžiagas ir kā tik norėjau matyti

Nežinau, kada aš pirmā kartā sugalvojau nusivilkti totalitarinius marškinius. Žinojau tai mėnesiu anksčiau prieš padarydamas sprendžiamā žingsnį, bet niekam apie tai nesakiau, nes žinojau kas manęs laukia jeigu NKVD tai sužinotų.

Vienā šeštadienio nakti aš dingau iš Vašingtono ir nuvykęs į New Yorkā viename viešbutyje išsinuomavau kambarį. Čia aš parašiau savo pareiškimus. Kada jie buvo paskelbti spaudoje, komisija pranešė, kad manęs nepažįsta, matyt kad gauti laiko instrukcijoms iš Maskvos. Vėliau darė pranešimus, kuriuose bandė apšmeižti mano reputacijā.

Tuo tarpu sovietų šnipai stengėsi mane surasti. Ne vienā kartā aš turėjau bėgti į požeminį traukinį, slėptis automobiliu, keisti viešbučius ir pavarde, kad juos suklaidinti. Kartā, kai atvažiavau į provinciją aplankyti savo draugų amerikiečių, stotyje pastebėjau manęs belaukiant dar tris nepažįstamus asmenis. Kada sėdome į automobilį, jie kitu automobiliu mus sekė. Kada mes sustojome prie policijos, automobilis padidino greitį ir išnyko.

Bebūnant provincijoje man daug kartų skambino telefonu ir paslaptingi balsai, vadindami save mano draugais, perspėjo mane, kad man grėšia pavojus, patarė man slėptis. Be abejonės tai buvo planuojama mane įvesti į kokį užkampį, kur mane būtų likvidavę.

Galimas dalykas, kad jie pasieks savo tikslā. Mano valanda greit gali išmušti. Bet niekad nepajėgs sunaikinti mano testamentu.

VIKTOR KRAVČENKO

MARGAS PASAULIS

— Kasdiena iš Paryžiaus išėinąs Maskvos kryptimi «Orient-Express» traukinys bendrovei sukelia nepaprastų rūpesčių, nes nuo 1945 m. rugsėjo mėn. ji jau prarado 160 restoraninių ir miegamųjų vagonų (2 milijardų frankų vertės), kuriuos negrįžtamai pasiskolino Maskva. Tačiau bendrovė rado puikią išeitį: ji pastatė linijon 7 senus lentinius vagonus, kurie be jokių trukdymų «laimingai» sugrįžta.

— Kačių draugų sąjunga (Amerikoje) stengiasi Europon pasiūsti milijoną sveikų ir pajėgių kačių, kad jos išgaudytų žiurkes, kurios sunaikinā milžiniškus javų ir kitų maisto produktų kiekius ir tuo būdu verčiančios Europā badauti.

— Yošitada Yamaguči, vienas Tokio teisėjų savo dienorašty smulkiai aprašinėjo kaip jis kovojo su duodāja birža ir pats stengėsi pragyventi vien iš maisto kortelių. Jis uždraudė savo žmonai keisti savo turtā juodojoje rinkoje į maisto produktus. «Kaip aš galiu pats sau leisti tokius dalykus, kada kitus asmenis už dalyvavimą juodojoje biržoje teisiu?» klausė jis. — Prieš keletą savaičių vienas japonų laikraštis šį jo dienoraštį paskelbė, nes teisėjas dėl maisto stokos susirgo džiova ir mirė.

— Vokiečių laikraštį «Frankenpost» neseniai pasirodė toks skelbimas: Naujų Metų išvakarėse su šiuo pasauliu atsiskyrė mūsų mylima motina ir senelė L. K., batiuvio našlė, 81 m. amžiaus. — Dėkingi vaikai.

Atsakymai į 11 pusl. tilpusius klausimus «Ar pažįstame savo tėvynę?»

1. Mindaugas. 2. Nuo patrankos. 3. Maironis. 4. 1923 m. 5. Vilniuje. 6. 80,000 kv.km. 7. 1410 m. 8. Nemunas. 9. Lietuvos Valstybės Taryba. 10. Perkūnas.

KAIP SURASTI KARO METU DINGUSIUS ASMENIS

LIETUVOS ATSTOVAS RIO DE
JANEIRE, P. F. MAJERIS PRANEŠA:

Tarptautinė Tremtinių Organizacija (IRO) įsteigė Europoje Specialų Biurą, kurio tikslas yra surasti asmenis ir šeimas dingusias bei išvietintas praeito karo metu.

Šis biuras oficialiai vadnasi »Service International de Recherches« prancūzų kalboje ir »International Tracing Service« anglų kalboje. (Sutrumpintai: S. I. R.) Kaip ryšių elementas tarp Brazilijoje gyvenančių asmenų ir tarp šio Biuro, veiks Tarptautinės Tremtinių Organizacijos (IRO) raštinė Rio de Janeiro.

Pasiteiravimai galės būti daromi tikrai apie asmenis dingusius po 1939 metų ir gyvenusius Europos kraštuose, kuriuos buvo užėmę vokiečiai karo metu.

Brazilijoje gyvenantieji asmenys, norėdami gauti žinių apie savo gimines ir draugus, gali kreiptis sekančiu adresu:

Preparatory Commission for the
International Refugee Organization
Rua Santa Luzia 799 -- 16.º and. - sala 1602
RIO DE JANEIRO

Kad palengvinti Biuro darbą pasiteiravimai turi būti kiek galint suvienodinti; patariama tad laikytis sekančių normų:

1. Pasiteiravimai turi būti parašyti, jei tik galima, portugalų kalboje, ant laiškų popierio 18 x 22 cm. skiriant atskirą lapą kiekvienam asmeniui, arba kiekvienai šeimai.

2. Pasiteiravimo lakšte turi būti pažymėta:

- ieškančio asmens bei šeimos vardas ir pavardė
- ieškančio asmens antrašas - adresas
- ieškomo asmens vardas ir pavardė
- ieškomo asmens gimimo vieta ir data
- tautybė
- paskutinis žinomas antrašas
- paskutinių gautų žinių data
- smulkesnės žinios, kurios galėtų padėti ieškojimui.

3. Prašoma vengti rašyti laiškus skirtingus nuo šio pavyzdžio.

Žinios bus suteiktos veltui; prie laiško turi būti pridėtas vokas su pašto ženklu, atsakymui.

PASAULIO ASMENYBĖS

Pandit Nehru

Jei beveik kiekvienas asmuo, kuriam lemta pasirodyti politinėje arenoje, turi tam tikro mistiškumo, tai ką bekalbėti apie Indijos laisvės kovų politikus ir konkrečiai apie dabartinį indusų vadą Nehru. Kiekvieną karia, o tokių kartų buvo jau aštuoni, kai Anglijos administracija areštuodavo Nehru, visa indusų tauta paskelbdavo streiką, arba sukeldavo riaušes, arba suruošdavo mistiškiausias maldų procesijas. Anglai pažįsta to vyro galią ir neveltui ji yra pralaukę kalėjime šešiolika metų su nevienodomis per-

traukomis. Pradedant trisdešimtais savo gyvenimo metais, Nehru ištiesą šimtmečio ketvirtąją nę karto nenusilenkė Didžiosios Britanijos liūtui. Ir šiandien Nehru lyg koks simbolis laiko savo valioje neaprepiamas indusų mases. Po 25 metų kovos Nehru jau yra praradęs savo asmenybę, o yra pasidaręs ištiesą programa, dėl kurios milijonai indusų fanatiškai neapkenčia anglų, dėl kurios visa Indija laikas nuo laiko suliepsnoja, sukyla, pasipurto ir, lyg kokioje filmoje, visa žygiuoja mirti už laisvę...

Pandit Nehru — pandit: tas žodis reiškia »erudita« — ne iš karto pasidarė Indijos laisvės žvaigždė. Ilgai jis augo to »pusnuogio fakyro« Gandhi šešėlyje, giliai išiklausydamas į jo legendą, gerai išiziūrėdamas į jo idealą ir ilgai ryždamasis stoti į savo mokytojo vietą. Bet kartą pasiryžęs, Nehru, pilnas romantizmo, politinio svajingumo, eina per visas kliūtis, per kalėjimus per skausmus, per viltis ir nusivylimus. Tie jo viengenciai, kurie išaugo Amerikos pasaulyje, vadina Nehru fantastu... Gi pats Nehru tuos intelektualinius kritikus vadina vaikais, išaugusiais mokslo syvais...

Ir kaip keista, kad Pandit Nehru, tas Harrow ir Cambridge universitetų auklėtinis, tas anglų filosofinių sistemų žinovas, jų religijos ir jų jurisprudencijos specialistas, pasiliko ištikimas savo antikiniam nacionaliniam kostiumui ir nieko nepasisavino iš Europinio gyvenimo tradicijų. Priešingai, jis parsinešė iš Europos pasibodėjimą jos kultūra... Jis, grįžęs iš Anglijos, įstojo į Gandhi pėdas ir jas mina toliau. Triskart jau jam teko pirmininkauti Indijos Kongresui, tai aukščiausiai vietinės savivaldos institucijai. Daug kartų jis šaukiamas į Londoną, daug kartų jam buvo siūloma karjera, bet Nehru, kaip ir Gandhi, nieko daugiau nebetrokšta, kaip tik pilnos laisvės didžiulei Indijai. vieningai Indijai drauge indusams musulmonams. Kietas yra riešutas pandit Nehru, bet Anglijos politinė išmintis jo netraiško, nes kol yra Nehru, tol Indijoje bus maža komunistų. »Komunistai nepriklauso Indijos nacionaliniam židiniui, o Rusijos«, tokiu obalsiu jis reikalavo ir išreikalavo komunistų pašalinimo iš Kongreso. Ir Anglijos vicekaralius jam spaudė už šiuos žodžius ranką... Tai yra gilus ir brangus ryšys, dėl kurio Anglija atleidžia daug nuodėmių... Nehru'i.

Pandit Nehru kalba ir rašo tik Indijai. Jo raštai: »Į laisvę«, »Indija ir pasaulis«, »Indijos vienybė« — visi yra persunkti viena ir ta pačia mintimi: laisvė, laisvė ir dar kartą laisvė. Jis pranašauja didelę aziatinę imperiją, kurio pagrindas bus Indija ir kuri apims Afganistaną, Persiją, Indoneziją... Visa tai nepatinka anglams; ir ypatin-gai nepatinka Nehru pranašystė, kad toji aziatinė imperija pakeis Didžiosios Britanijos karaliją, kurios žemėse saulė niekad nenusileidžia...

Nehru, kaip ir jo mokytojas Gandhi, gyvena asketiškai, bet daug pažangiau. Nesivežioja jis Londonan ožkos ir nenaudoja bado streikų, kaip jo mokytojas. Jis — ne pasyvaus, bet aktingo pasipriešinimo šalininkas. Jis filosofas veikėjas, jis advokatas karys, jis akcijos, o ne negyvos moralės skelbėjas. Jau daug metų kai Nehru gyvena našlys, bet ir tokiu būdamas jis tebe-laiko prie savo namų užrašą: »Laimingas židinyš«.

Palaidojęs savo mokytoją Gandhi, Nehru liko vienas geriausių jo ipėdinių, saugoti tai, kas jų abiejų buvo iškovota. V. AUDRŪNAS

I T A L I J O J

Italijoje politinis įkarštis, buvęs rinkimų metu, atslūgo. Ruošiamasi prie prezidento rinkimo ir ministrų kabineto sudarymo. Krikščionys demokratai yra nusistatę suorganizuoti koalicinę, iš visų partijų atstovų vyriausybę. Po rinkimų komunistai bandė vienur kitur kelti neramumą, bet vyriausybė visus išsišokimus sudraudė. Bendrai krašte padėtis yra normali

G R A I K I J O J

nužudytas vidaus reikalų ministras. Sąryšyje su atentatu, vyriausybė sušaudė 200 komunistų įvairiose Graikijos vietose. Laukti ramumo Graikijoje netenka, nes iš Jugoslavijos ir Albanijos Maskva siunčia vis naujas gaujas Graikijon neramumus kelti.

NEPATIKO ROJUS

Raudonosios Armijos pulkininkas Tassoiev, kuris buvo sovietų repatriacijos misijos šefu Bremene, vieton grįžti Rusijon, pabėgo į Angliją. Anglai jį priėmė kaip politinį pabėgėlį. Taigi tas žmogus, kuris buvo atsiųstas į Bremeną Maskvos valdžios rūpintis kitus gražinti bolševikų rojun, ir kuris jau turėjo sovietų pulkininko laipsnį, pats atsisako grįžti į tą giriama rojų. Panašių įvykių atsitinka sovietų armijoj nemažai.

A M E R I K O J E

Senatas patvirtino įstatymo projektą, 74 balsais prieš 2, skiriamam aviacijai tris bilijonus 198 milijonus dolerių.

Už šiuos pinigus amerikoniai didins ir modernins savo aviaciją, kad karo metu galėtų gintis ir pulti.

Amerikos geležinkeliečiai grąsina, streiku, jei nebus pakeltas atlyginimas. Streikuotų 150 tūkstančių geležinkeliečių. Sustabdymas susisiekimo būtų didelis smūgis pramonei, nes susitrukdytų pristatymas žaliavos. Valdžia, jei streikas būtų paskelbtas yra pasiruošus geležinkelius paimiti į savo rankas.

Ruošiamas įstatymo projektas, uždrausti komunistų partijos veikimą.

K O L U M B I J O J

Kolumbijoje, po kruvinos revoliucijos, aprimo. Dvi didžiosios partijos, liberalų ir konservatorių sudarys bendrą, tautinį frontą. Liberalų partija persiorganizuoja viduje. Šios dvi partijos atstovauja krašto daugumą. Kolumbijos vyriausybė suspendavo diplomatinis santykius su Rusija ir Maskvos diplomatų paprašė išvažiuoti.

Kolumbijos arkivyskupas išleido ganytojišką laišką pasmerkdamas revoliuciją, kartu ir komunizmą.

Vokietijos likimas

Vokietijos likimą sprendžia Londone susirinkusieji amerikonių, anglų ir prancūzų atstovai. Nors pasitarimų rezultatai laikomi paslapyje, tačiau anglų spauda jau paskelbė kaikurias žinias liečiančias Vokietiją.

Amerikonų, anglų ir prancūzų valdomos zonos bus sujungtos ir atstatyta Vokietijos valstybė su sostine Frankfurte. Rugšėio m. 1 d. numatoma sušaukti steigiamasis seimas, kuris paskelbs vyriausiu autoritetu visai Vokietijai. Po to sąjungininkai, kurie dabar yra okupavę Vokietiją, paskelbs okupacijos statutą, liečiantį vidaus ir užsienio politiką. Manoma, kad rusai mėgins organizuoti Vokietiją su sostine Berlyne.

SOVIETU RUSIJOJE

Iš Maskvos oficialiai pranešama, kad paskelbtai valstybės paskolai per vieną dieną surinkta 20 milijardų 119 milijonų rublių.

P A R A G V A J U J E

Paragvajuje vėl buvo bandoma sukelti revoliuciją. Ją organizavo politiniai pabėgėliai Argentinoj. Sąryšyje su tuo Argentinoj įvykdinta apie pora šimtų, areštų politinių pabėgėlių, paragvajiečių tarpe. Argentina niekad neleis, kad jos kaimynystėje įsigalėtų komunizmas.

FEDERALINÉ EUROPA

Gegužės mėn. 8 d. prasidės federalinės Europos kongresas kuriam pirmininkaus W. Churchill. Kongresas yra privataus pobūdžio. Dalyvaus apie 800 asmenų iš įvairių kraštų, įvairių profesijų, kaip mokslininkų, darbininkų, ir kt. Šio kongreso tikslas skleisti federalinės Europos valstybių idėją. Jungtinės Europos valstybių mintis, kas kart randa vis didesnio pritarimo.

Č I L I

Čili, ypač apie Arica uostą siautė didelės audros padarydamos daug nuostolių.

Č E K O S L O V A K I J O J

Čekoslovakijoje ruošiamasi rinkimams. Sąrašas, busimų seimo atstovų jau sudarytas, beveik išimtinai iš komunistų. Akivaizdoj susidariusios politinės padėties, Čekoslovakijos vyskupai atšaukė kunigams leidimą būti kandidatais seiman, ar būti valdininkais. Komunistams svarbu, kad vienas kitas kunigas, ar katalikas maišytųsi valdžios įstai-gose, žinoma tik laikinai, kad galėtų daugiau balsų sumedžioti ir girtis, kad visų įsitikinimų žmonėms yra duodama laisvė.

ANGLAI NENORI PASILIKTI**PALESTINOJE**

Anglų kariuomenė, pasibaigus mandatui, traukiasi iš Palestinos. Amerikonai buvo prašę, kad anglai dar pasiliktu dešimčiai dienų. Bet anglai šį prašymą atmetė. Jungtinių tautų sąjunga nusprendė Jeruzalės miestui skirti komisarą. Tai įvykdinti yra pavesta anglų karinei vadovybei Palestinoje. Transjordanijos arabai, anglams pasitraukus ir paskelbus Palestiną nepriklausoma, žada ją tuojau pulti.

STREIKAI AMERIKOJE

Amerikoj streikams nėra galo. Streikuoti ruošiasi ne tik geležinkeliečiai, bet automobilių ir tranvajų tarnautojai. Jei New Yorke sustreikuotų susisiekimo priemonių tarnautojai tai būtų paliesta pusterčio milijono žmonių, kurie naudojami tomis susisiekimo priemonėmis vykdam darban. Streikuoti ruošiasi apie pusė milijono žmonių.

PABÉGÉLÉ IŠ LIETUVOS PASAKOJA

Tik 1945 m. išgabenta apie pusė milijono žmonių...

Lietuvė ponia M. 1948 m. sausio 23 dieną pasiekė Švedijos krantus, į kurią ji atvyko per Lenkiją. Jos gimimo vieta netoli Šiaulių. Vyras, rajono agronomas, 1944 m. deportuotas į Vokietiją ir p. M. nuo to laiko apie jį nieko nežino. Ši pabėgėlė papasakojo:

— Kai rusai vėl okupavo Lietuvą, jie įtarė kiekvieną lietuvių ir suiminėdavo kaip nacių kolaborantą. Greitai ir ji gavo patirti NKVD tardymą. Ją, kaip ir daugelį kitų į Vokietiją pasitraukusių lietuvių, įtarė slapstymusi ir noru pasišalinti nuo SSSR «teisingumo». Nei jos pasakojimas, nei kaimynų liudijimai nepadėjo: 1945 m. vasario mėn. ji buvo areštuota ir deportuota.

30.000 šiauliečių vienoje bolševikų koncentracijos stovykloje

Ponia M. buvo nugabenta į Medvezhegorsk (Karhumäki) stovyklą Suomijų Karelijoje. Šioje stovykloje tikrai deportuotų iš vienos Šiaulių apskrities, jos liudijimu, buvę apie 30.00 žmonių. Ji mano, kad bolševikai iš Lietuvos tik 1945 m. bus išgabėję apie pusę milijono žmonių! Labai mažam deportuotųjų asmenų skaičiui buvę sudarytos bylos, nė vienam tremiamajam nebuvę pasakyta, kur jį veš. Daugelis iš jų buvę nuvežti į Leningrado rajoną, Vorkutą, Š. Rusiją, ar arti Kaspijos esantį Taškentą.

Tremtiniai vežami po 50 70 žmonių vagone

Ešaloną, kuriuo važiavo ponia M., sudarė 63 prekiniai vagonai po 50—70 žmonių kiekviename. Traukinys pagaliau sustoja tuščiam lauke. Tebuvo matyti keletas trobelių ir barakų ginkluotai sargybai. Čia kaliniams buvę įsakyta tuojau išlipti ir susitoti į eilę pasiimti kastuvų bei kirkių.

Lietuviai kaliniai atstato kanalą

— Mūsų darbas — sako p. M. — buvo kanalo, jungiančio Šiaurės ledjūrį su Baltijos jūra atstatymas. Šį kanalą Leningrado apsupimo metu buvo apgriovę vokiečiai. 12 valandų per parą jie turėdavo dirbti prie kanalo darbų ir tik likusį laiką galėjo paskirti barako statybai. Kai ji po 14 mėnesių turėjo laimę šią baisią stovyklą apleisti, grupėje kurioje ji dirbo, nebuvo likę ir pusės žmonių gyvų. Kai kurie, neištvėdami, patys nusižudėdavo. Susirgusieji negaudavo globos. Pagaliau buvusi įrengta ligoninė ir ji gavusi ten darbo kaip slaugė.

Nauji kalinių transportai pakeisdavo mirusius

Čia buvo atsiųstos ir mergaitės, kurios savo laiku buvo prievarta Rusijos sričių deportuotos į Vokietiją ir dabar grįžusios. Jos buvo nuteistos «tik» 6—10 metų, kad «pasitaisiusios galėtų vėl tikti gyventi SSSR visuomenėje». Ponia M. betgi jaučianti, kad jos visos į tą «laimingą» visuomenę nebeturės «laimės» sugrįžti, nes mirs pirm laiko šioje stovykloje.

Kalinių maistas — 200 gramų juodos duonos (2 riekutes). Po kelių savaičių maistas «pagerintas» skysta avižinių kruopų sriuba. Per 14 mėnesių ji stovykloje nemačiusi bulvių. Per tą laiką negavę nė mažiausio gabaliuko muilo. Jeigu neišpildydavo darbo normų, maisto racionas mažinamas.

Viršžomgiškos darbo normos

Kaliniai neturėdavo nuolatinio, jiems pastoviai paskirto, darbo. Daug tekdavo kasti, sprogdinti griuvėsius, skaldyti ir kilnoti akmenis. Kiekviena žmonių grupė gaudavo darbą, kurį turėdavo tą dieną atlikti. Jeigu jo nepadarėdavo, mažindavo maisto davinį. Išsekusiems ir išbadėjusiems kaliniams šios normos buvo viršžomgiškos.

Dieną darbas — naktį tardymas

Visi kaliniai buvo laikomi tardytojų žinioje. — Dieną dirbę ir gryžę namo, negaudavome poilsio: mus tardydavo. Neretai tardydamas trukdavo visą naktį. Ponia M. prisiažįsta neturėjusi sunkesnio tardymo: tik keletą kartų jai sudavę kumščiu į veidą — šioje didžioje vergų stovykloje tai buvę laikoma menkniekiu. Kartais padarydavę 2—3 mėnesių pertrauką, deja, po jos vėl tardydavę. Kartais nuo karto šioje stovykloje budavę ir sprendimų. Naujai nubaustuosius gabendavę į Sibirą.

Ir NKVD tarpe esą gerų žmonių...

Ponia M. nutyli kokiu būdu jai pavyko pabėgti iš šio prrgaro. Ji yra tikra, kad visą galinti NKVD galinti tuos geradarius sučiupti ir laisvame pasaulyje. Tačiau, anot jos, gerų žmonių esą visur, netgi žiauriausios NKVD tarpe Ji grįžusi į Leningradą užrakinta viename tuščiam prekiniam vagone po to, kai ešalonas, atvežęs į stovyklą transportą, gryžęs atgal

Vaikas, kuris savo gyvenime nematė šokolado

1946 m. balandžio mėn p. M. pasiekusi Lietuvą. Ji radusi čia savo vaikus: 14 mt. Edvardą ir 4 metų Rožę-Mariją, kurie buvo likę pas senelę. Pastaroji turėjusi daug vargo juos beaugindama, nes visa šeimos nuosavybė buvusi konfiskuota. Tačiau laimė dažnai žmonių nepameta: štai dabar ir p. M., ir vaikai, ir net senelė sėdi šiltame kambaryje Švedijoje. Rožę-Marija sėdi ant motinos kelių ir valgo šokoladą, kurio ji savo gyvenime nebuvo mačiusi.

Į klausimą, kaip yra Lietuvoje, p. M. atsakė:

Gyvenimas, kuris nevertas vardo

Lietuvoje nėra lietuvių.. Šalį užtvėrusi rusų banga. Dauguma jų gyvena miestuose, laiko užėmę geriausias tarnybas ir yra įsikūrę puikiausiose namuose. Tačiau netruksta ir provincijoje, nes deportuotųjų lietuvių ūkiai atiduoti rusams kolonistams

“Curtain”

K. Pelėkis

Lietuvybės sargyboje

Šių metų gegužės mėn. 5 d. Kun. Kleb. Pijus Ragažinskas šventė savo gimimo dieną, kuri atmintina yra ir visai São Paulo lietuvių visuomenei, kurios labui jis darbuojasi nuo 1936 metų. Į Braziliją kun. Pijus Ragažinskas atvyko jau patyręs visuomeniniame darbe, nes dar Lietuvoje buvo žinomas, kaip veiklus žmogus.

Patekęs į visiškai naujas aplinkybes jis mokėjo suprasti vietos ypatumus ir tuojau subūrė aplink save lietuvišką veiklos dvasia. Brazilijos lietuviai gali džiaugtis turėdami savo tarpe kunigą - visuomenininką, kuriam rūpi netik grynai bažnytiniai, bet ir visuomeniniai reikalai.

Ypatingai kun. Pijus Ragažinskas sielojasi lietuviškosios spaudos reikalais. Jis buvo ir vienu «Mūsų Lietuvos» organizatorium. Daugelis lietuvių vienokiu ar kitokiu būdu yra pajutę jo pagalbą.

41 metai, kurių kun. P. Ragažinskas susilaukė, yra pačios žmogaus stiprybės amžius. Todėl mes tikime, kad Aukščiausias suteiks jam ir toliau sveikatos ir kantrybės ištesėti jo sunkiosiose pareigose.

Kun. P. Ragažinskas

BENDRUOMENĖS CHORO valdybon balandžio mėn. 25 d. slaptu balsavimu išrinkta: Viktoras Tatarūnas, Julius Guiga, Jonas Bagdžius, Ona Rutkauskaitė ir Albina Paškauskaitė.

K U R S A I

— Juostų audimo kursai, organizuojami «Mūsų Lietuvos» ir vadovaujami p. M. Remenčienės jau veikia. Pirmon pamokon atvyko ir lankys kursus p. Česlova Boguslauskienė, Sofija Juzėnaitė, Regina Kligytė, Marija Kižytė, Elena Vinikuruvaitė, Ona Dervinytė, Ona Matuzonytė, Elena Šivickaitė, Lidija Juzėnaitė, Emilija Vitkauskaitė, Ona Rutkauskaitė, Irena Tichonovaitė. Tikimasi, kad šis skaičius dar padidės, nes susidomėjimas yra didelis.

— Gegužės mėn. 2 d. seselėms pranciškietėms M. Marcelinai M. Evengelistai ir M. Norbertai vykstančioms Amerikon Vila Zelinės mokykloje, su atatinkama programa, buvo suruoštos išleistuvės. Programą išpildė mokyklos mokiniai. Ta proga atsisveikinimo žodį pasakė J. Paukštys, P. Šimonis, mokinių tėvų atstovai, viena iš mokytojų ir kun. P. Ragažinskas. Palinkėta laimingos ke-

lionės ir laimingo sugrįžimo. Buvo įteikta gėlių ir atminčiai vyrų Brolijos ir moterų draugijos dovanėlės.

— Brazilija priima dar 8000 karo tremtinių. Tuo reikalu jau yra susitarta Brazilijos vyriausybės su IRO (Tarptautinė Pabėgėliams Organizacija). Kiek teko patirti į šį skaičių pateks gyvenančiųjų Brazilijoje giminės tremtiniai esantieji Europoje. Jų pervežimui bus gauta daugiau laivų.

— Laivas su karo tremtiniais išviso 859 asmenys, į Rio de Janeiro atvyksta gegužės mėn. 10 d. Jų tarpe yra ir lietuvių. Į Campo Limpo bus atvežti po kokios savaitės laiko.

— Gegužės mėn. — vestuvių mėnuo. Šį mėnesį aukso žiedus sumainys: Pijus Sukavičius su Albina Makarevičiūte, Antanas Šaprauskas su Maria dos Santos, Antanas Stokna su Jadvyga Leitaite, Valteris Schutzas su Jadvyga Davidavičiūte, Kazys Martinaitis su Ona Šataite, Klemensas Čukauskas su Stanislova Tabelauskite, Juozas Lašinskas su Emilija Pangoniene, Stasys Michnevičius su J. Petkevičiute.

Motinos dienos paminėjimas.

Ruošiamas Bendruomenės choro, įvyks ši sekmadienį, gegužės mėn. 9 d. Vila Zelinės mokyklos patalpose 15 val. Yra paruošta įdomi programa. Rengėjai kviečia visus, ypatingai motinas, dalyvauti.

Liet. Jaunimo S-ga

VYTIS

Kviečia jaunimą įstoti į vyčių chorą. Tuo būdu Jūs prisidėsite prie lietuviškos dainos ugdymo ir naudingai sunaudosite savo laisvalaikį.

Užsirašoma kiekvieną ketvirtadienį 20 val. Av. Paes de Barros, 652

S K A U T A I

Gegužės m. 2. d. lietuvių mokykloje Mokoje, buvo surengė motinos dienos paminėjimą prie laužo. Šiai dienai pritaikintą programą išpildė skautai ir skautės.

PAŠTO DĖŽUTĖ

J. Kilbelksčiui, Vendel Bogar Jurgiui Motiekaičiui, P. Mikuckiui, J. Masiului, Augustinui Gugeliui, Ev. Lukaičiui, J. Kostickui, V. Kozakui, L. Kuigonui, J. Blujui, Pr. Maksimavičiui, E. Pažerai, B. Šatui, K. Inkratui, Alf. Mikulėnui, Just. Bartusevičiui, Pr. Kisieliui, M. Abramavičiui.

Atsiimti laiškus Vila Zelinės Klebonijoje.

PAIEŠKO

Ieško Bronius Usas, Vlodo Uso gim. 1900 metais Dotnuvos valsč.,

REIKALINGI BATSIVIAI

8 amontadoriai
5 moteriškų batų special.
1 sandalų grapiadoriuis
3 berniukai 14 - 18 metų

Mokamas geras atlyginimas.

Kreiptis: R. Javaès, 719-S. Paulo

linksmas KAMPELIS

K A S K A M D I R B A

Svečias atėjęs į didelius turtingo asmens rūmus, paklausė jo tarnų vyresniojo:

— Tamsta tarnaujate ponui Kripui?

— Ne. Ne aš jam tarnauju, bet jis man. Jis keliasi kasdien šeštą valandą ir važiuoja į tą nešvarų ir biaurų miestą, kad uždirbtų pinigus man ir namui išlaikyti.

P A Ž A N G A

Sovietų Rusijoje politrukas aiškina darbininkams, kad pasibaigus penkmečio planui, kiekvienas sovietų pilietis galės turėti po lėktuvą.

— Bet kam man tas lėktuvas reikalingas? — sumurma vienas klausytojas.

Politrukas išgirdęs ima aiškinti:

— Lėktuvas yra labai naudingas daiktas. Pavyzdžiui, išgirstate jūs, kad Kazanėje galima gauti pirkti degtukų. Sėdate į lėktuvą, ir valanda anksčiau už kitus užimate vietą eilėje.

M A N D A G U M A S

— Atsiprašau, ar tamsta atsitiktinai nematėte kur netoliese policininko?

— Ne. nemačiau.

— Labai gerai. Tai duokite man greičiau savo piniginę,

— Koks kvailys čia padėjo šitas biauriras gėles?

— Jūsų žmana, kapitone.

— Tiesą sakant, neblogai atrodo.

G E R A S J A U S M A S

— Tamsta atsisėdote ant mano skrybėlės.

— O kokia tamstos skrybėlė? Minkšta ar kieta?

— Kieta, kvaily!

— Reiškia tai ne tamstos skrybėlė, nes jaučiu kad šita yra labai minkšta.

— Pone policininke, prašau nuvesti mane namo.

— O kur tamsta gyvenai?

— Koks keistas klausimas. Jeigu aš žinočiau tai ir į tamstą nesikreipčiau.

Vilnoniai siūlai mezginiams

PATYS PATIKRINKITE MŪSU
SIŪLOMAS GALIMYBES

MERJEX NYLON — vaikų drabuželiams ir bliuskutėms, baltos, rausvos ir mėlynos spalvos, 56 grs.

CR \$ 10,00

PRANCUZISKA VILNA

PERNELLE — specialiai bliuskutėms ir megztiniam įvairių madingų spalvų, 50 grs. **Cr. \$ 18,00**

REI DES PINGOUINS — puikiai tinka megztiniam, švarkeliams ir t.t., įv. spalvų 50 grs. **Cr. \$ 20,00**

BEBE PINGOUINS — specialiai naujagimių drabuželiams, balta, rausva, mėlyna, šviesiai mėlyna ir geltona, 50 grs. **Cr. \$ 21,00**

AMERIKON. VILNA

SPORT YARN — megztiniams, bliuskutėms, švarkeliams, gražių spalvų, 56 grs. **Cr. \$ 22,00**

GERMANTOW-POMPADOUR — su šilkinio siūlu, naujagimių drabuželiams, 56 grs. **Cr. \$ 23,00**

SAXATONES-POMPADOUR — taip pat su šilkinio siūlu, balta, rausva, mėl., 56 grs. **Cr. \$ 23,00**

VIETINE VILNA

GOTTHARD — siūlas užsieninis, megztiniams ir bliuskutėms, įvairių spalvų 50 grs. **Cr. \$ 12,00**

MIRANDA — specialiai vaikų drabuželiams, balta, rausva ir mėlyna, 50 grs. **Cr. 15,00**

1883
Galeria Paulista

RUA DIREITA, 162 - 190

BICICLETAS ...

Nas diversas partidas de bicicletas que temos recebido sucessivamente das melhores procedências européias, os variados modelos se distinguem pelo emprêgo de aço à prova de ferrugem e pela confecção sob a mais moderna técnica, resultando o máximo em solidez, durabilidade, leveza e aceleração em qualquer velocidade. Apresentam, ainda: linhas elegantes e sóbrias, fino acabamento, tanto nos tipos para o trabalho como nos de desporto.

Vendas por atacado, a varejo e pelo "PLANO SUAVE"

Isnard & C
R. 24 de Maio, 70-90 — São Paulo
Telefone 4-8191 (Ramaís)

PANAM • Casa de Amigos

APLANKYKITE

Naujai įrengtą ir
jaukiai dekoruotą
RESTORANĄ

Lietuviški valgiai
Malonus patarna-
vimas. Jauki ap-
linkuma. Paviz-
dinga švara.

Kainos prieinamos.

Praça

Carlos

Gomes, 180

São Paulo

(Liberdade rajone)

Padėkite savo vargstantiems broliams Europoje

SIUNTINIAI pigiausiomis kainomis iš Europoje esančių sandėlių LIETUVON ir į visus Europos kraštus.

PERSIUNTIMAS pinigų į Vokietiją ir Austriją. Jūs apmokate, o gavėjas pats pasirenka jam reikalingus daiktus. Įsitikinkite patys. Pigiau nebegali-
ma: 5 kg. cukraus Cr\$ 62,50 — 5 kg. I r. miltų Cr\$ 55,00 — 10 dėž. kon-
densuoto pieno Cr\$ 100,00 — 200 amerik. cigarečių (Lucky Strike Cr\$ 62,50
(cigaretės tik į Berlyną ir rusų zoną).

Užsakyti galima:

VILA ZELINA: Rua Venda Nova 116, (atsak. Kun. L. Kemėšis)

SÃO PAULO: Rua Barão de Itapetininga, 50 — 2.º — s. 207 — Tel: 4-9672
Nuo 8,30 — 18 val.

RIO DE JANEIRO Av. Rio Branco, 257 — sala 304.

J. Amerikos Valst. Organizacijos atstovybė. Overseas Mail
Order Service (OMOS)

CASAS SÃO JORGE

APRENGIA VYRUS NUO GALVOS IKI KOJU

Batai, skrybėlės, marškiniai, kaklaraiščiai, kojinės, lietsargiai,
Taip pat batukai moterims ir vaikams.

Viskas geriausios rūšies, patvaru, gražu ir pigu.

IŠ FABRIKO TIESIAI VARTOTOJUI.

**INDUSTRIA E COMERCIO DE
CALÇADOS MATELIONIS LTDA.**

KRAUTUVĖS:

Largo do Cambucy, 105
Rua São Caetano, 526
Rua São Caetano, 510

FABRIKAS IR RAŠTINĖ:

Rua Javaés, 719
São Paulo

FOTO-STUDIJA **BERNARDO**

IKURTA 1890 METAIS

Išpildo meniškai įvairius foto darbus
Specialybė padidimams
tamsiuose tonuose ir sepią,
spalvinimai aliejiniais
dažais ir pastele

Arthur Schmidt

PRIMAMI PAKVIETIMAI I NAMUS
SENU PORTRETU REPRODUKCIJOS

R. SÃO CAETANO, 447 - TEL. 4-5576 - S. PAULO

DRABUŽIS YRA GERAS, KADA
YRA GRAŽIAI PASIŪTAS

POVILO AMBRAZEVIČIAUS **SIUVYKLA**

Garantuoja už darbą vyrams ir moterims

Avenida Zelina, 68 - Vila Zelina - São Paulo

LIETUVISKAS RESTORANAS **VALGYKLA**

POVILO JOTEIKOS

Skani pietūs, vakarienė,
užkandžiai, gėrimai, silkės,
lietuviški kopūstai, agurkai
košelienu, pizza napolitana

RUA DOS ITALIANOS, 711 - BOM RETIRO
Is Lgo. S. Bento eina onibusai 70 ir 71 iki galo. - Bondé 55

Savi pas savuosius

Padaria Caieiras

KEPYKLA, MAISTO IR GĖRIMU
PARDUOTUVĖ

SAVININKAI

ONA IR EDVARDAS PAŽERAI

Vila Crescuma — Caieiras — E.F.S.J. — Est. S. Paulo

Composto e impresso na

ARTE-GRAFICA LITUANIA Ltda.

RUA VENDA NOVA, 116 - SÃO PAULO - VILA ZELINA